

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2014

Michal Vojtuš

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Michal Vojtuš

**Socioekonomické důsledky internace
Japanoameričanů ve Spojených státech za
druhé světové války**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Michal Vojtuš**

Vedoucí práce: **Mgr. Petr Anděl, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

Vojtuš Michal, „Socioekonomické důsledky internace Japanoameričanů ve Spojených státech za druhé světové války“ (Bakalářská práce, Univerzita Karlova, 2014).

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá přiblížením důsledků válečné internace Japanoameričanů v USA v socioekonomické rovině a věnuje se jak krátkodobým, tak dlouhodobým následkům uvěznění. První část práce pojednává o japonském přistěhovalectví do Spojených států a snahami pacifických států o její regulaci. Následující část představuje klíčový popis událostí internace samotné od jejích příčin, průběhu i důvodů ukončení. Třetí kapitola nastiňuje předválečný socioekonomický stav komunity (Japanoameričanů) s přihlédnutím na významnou roli zemědělství, především drobného farmaření. Poté jsou zkoumány důsledky internace v podobě proměny socioekonomické pozice Japanoameričanů v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. V závěru jsou shrnuty zjištěné poznatky a krátce zmapován úspěšný proces nápravy a omluvy Japanoameričanům v poválečném období, který vyvrcholil odškodněním přeživších internace, jejím odsouzením a omluvou z úst prezidenta USA. Hlavní důraz je v práci kladen na pointernační odklon od zemědělství a přesun k jiným profesím, dále na přímé ekonomické škody a dlouhodobé snížení platových podmínek internovaných a jejich potomků.

Abstract

This bachelor thesis describes the consequences of wartime internment of Japanese Americans in the USA. It is concerned with short- and long-term socioeconomic effects of the incarceration. The first part of the thesis introduces Japanese immigration to the United States and the struggle of the pacific states to reduce it. The next chapter informs the reader about the internment itself, including its causes, process and the reasons of its termination. The third part is concerned with the socioeconomic status of the community between the two world wars. The main focus of the chapter is to tell why Japanese Americans chose agriculture and small farming over other professional fields. The socioeconomic consequences of the internment are analyzed in the main chapter. The study reflects the short- and long-term effect of incarceration on Japanese Americans. The conclusion overviews the findings of the thesis and also provides a quick summary of the redress movement which achieved a formal apology and financial compensation to the survivors of the internment. The main focus of the work is to analyze the post-internment shift from agricultural occupations to other fields, to review the economic losses and to document the long-term reduction of wages of the internees and their offspring.

Klíčová slova

Japanoameričané, druhá světová válka, USA, internace, následky, socioekonomické, zemědělství, ekonomické škody

Keywords

Japanese Americans, world war II, USA, internment, consequences, socioeconomic, agriculture, economic losses

Rozsah práce: 84 825 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Michal Vojtuš

Poděkování

Děkuji panu doktorovi Petru Andělovi za velmi vstřícný přístup a cenné připomínky při odborném vedení mé práce. Dále bych rád poděkoval panu doktorovi Davidu Emlerovi za účinnou metodickou a odbornou pomoc při zpracování práce.

Obsah

Úvod.....	1
Kritika literatury.....	2
Metodologie.....	4
1. Japanoameričané na západním pobřeží USA.....	4
1.1 Definice pojmu.....	4
1.2 Japonská imigrace do USA.....	5
2. Internace.....	10
2.1 Definice pojmu internace.....	10
2.2 Pozadí internace.....	11
2.3 Relokace.....	15
3. Socioekonomické postavení Japanoameričanů před internací.....	19
3.1 Zemědělství.....	19
4.2 Obchod a služby.....	24
4. Socioekonomické následky internace.....	26
4.1 Otázka majetku.....	26
4.2 Ústup do zemědělství.....	31
4.3 Smluvní zahradničení.....	34
4.4 Příjem.....	37
Závěr.....	40
Summary.....	43
Použitá literatura.....	44
Primární prameny.....	44
Sekundární literatura.....	44
Zdroje dostupné online.....	46

Úvod

Práce se zabývá tématem internace Japanoameričanů ve Spojených státech amerických za druhé světové války a jejími socioekonomickými důsledky. Inspiraci k jejímu sepsání jsem načerpal na přednáškách amerických a kanadských dějin a dalších předmětech spojených s problematikou druhé světové války. Osobní zájem o téma jsem prohloubil skrze velkou seminární práci na semináři dějin Spojených států a dovršil sepsáním této studie.

Průběh druhé světové války naplno ukázal obrovskou vojenskou, hospodářskou a lidskou sílu USA, ruku v ruce však přinesl potíže na domácí frontě v podobě otřesu amerického právního systému. Vláda Spojených států v dusné atmosféře po útoku na havajský přístav Pearl Harbor prosadila uvěznění celé komunity Japanoameričanů žijících na západním pobřeží USA pod záminkou vojenské nezbytnosti, založené na nepodložených informacích, válečné hysterii a rasové předpojatosti. Na základě tohoto rozhodnutí byli lidé s japonskými kořeny, z nichž většina požívala americké občanství a hovořila plynně anglicky, odsouzeni ke strávení války v internačních táborech rozestých po celém území USA.

Japanoameričané žijící především v pacifických státech na západním pobřeží USA se zabývali především drobným farmařením, které zaměstnávalo polovinu ze všech přibližně 130 000 přistěhovalců. Po návratu z internačních táborů se dominantní postavení zemědělství mezi Japanoameričany vytratilo a poválečná komunita zaznamenala změnu svého socioekonomického postavení. Základním cílem práce je zodpovězení otázky do jaké míry, v jakých oblastech tuto proměnu zapříčinila jejich internace, a jak tato změna proběhla. Zároveň vychází z hypotézy, že internace byla hlavním impulzem k proměně socioekonomického postavení Japanoameričanů a je v tomto ohledu nadřazena ostatním faktorům stojícím za touto proměnou.

Práce se teritoriálně vymezuje do regionu tří pacifických států: Washingtonu, Oregonu a Kalifornie, z nichž poslednímu jmenovanému státu je věnováno nejvíce prostoru. Převážná většina Japanoameričanů žila právě v Kalifornii a pro dějiny komunity je tato oblast stěžejní. V časové rovině jsou hlavním zkoumaným obdobím roky těsně následující ukončení internace. Práce sleduje jak krátkodobý, tak dlouhodobý vliv uvěznění do počátku 70. let 20. století.

Kritika literatury

Otázce válečného uvěznění Japanoameričanů se ve Spojených státech věnuje značné množství publikací. Americká historiografie se tématem zabývá z mnoha různých úhlů od výpovědí internovaných po rozborův táborového tisku konče. Oproti svým kolegům se čeští amerikanisté věnují jiným aspektům druhé světové války a zapojení USA v ní. Hledání zmínek o Japanoameričanech se v případě českých prací omezuje na několik málo odstavců v obecných syntézách amerických dějin či publikací popisujících angažmá Spojených států ve válečném konfliktu.¹ Tato práce tedy, i díky jejich dobré dostupnosti v elektronické formě, čerpá z americké tvorby, která se tomuto tématu hojně věnuje. Výhodou americké historiografie pojednávající o internaci je častá přítomnost autorů s japanoamerickými kořeny, u kterých téma vzbuzuje přirozeně největší zájem. Takové publikace jsou ceněny především díky výpovědím o osobních zážitcích internovaných.

Stěžejní publikací postihující internaci od jejího počátku až do ukončení je knižně vydaná zpráva Komise válečného přemístění a uvěznění občanů (*Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, CWRIC*), která v letech 1980-1983 přezkoumala celou otázku relokace. Titul s názvem *Personal Justice Denied* je jedním z nejcitovanějších zdrojů. Silnou stránkou této publikace je její komplexní pokrytí

¹ Například: Josef Opatrný a Svatava Raková, *USA* (Praha: Libri, 2003).

obecných otázek tématu japonskoamerické internace doplněných o výpovědi stovek svědků. Význam této knihy podtrhuje její dopad na hnutí snažící se o nápravu křivd internace (*Japanese American Redress Movement*), které díky jejím závěrům a doporučením dosáhlo svého cíle v podobě přijetí zákona o občanských svobodách (*Civil Liberties Act of 1988*) finančně kompenzujícího oběti internace. Publikace je stěžejní i z toho důvodu, že současný diskurz o důvodech uvěznění Japonskoameričanů vznikl na základě závěrů z knihy *Personal Justice Denied*.

Z hlediska socioekonomického výzkumu japonskoamerické problematiky vznikla krátce po internaci práce Leonarda Brooma a Ruth Riemerové *Removal and Return: The Socio-economic Effects of the War on Japanese Americans*. Tato publikace je první socioekonomickou studií sledující vliv uvěznění Japonskoameričanů bezprostředně po jejich návratu z relokačních táborů. Většina dat a tabulek použitých v této práci čerpá z výzkumu Brooma a Riemerové, který slouží za základ i dalším studiím sledujícím socioekonomické otázky spojené s Japonskoameričany (Robert M. Jiobu, Aimee Chin). Nevýhodou publikace je zkoumaný vzorek, který Broom a Riemerová použili ve svých výzkumech. V některých případech je vzorek osob, na kterých demonstrují své závěry nedostatečně veliký a tím pádem neprůkazný. Tato práce využívá data a zdroje z *Removal and Return*, které buď reprezentují většinu Japonskoameričanů či se shodují s většinovými trendy komunity, ač mohou být prezentovány pouze na segmentu populace.

Především zásluhou Japonskoameričanů samotných vzniklo několik online archivů, které obsahují tisíce primárních dokumentů, svědectví a encyklopedických vysvětlivek. Část primárních zdrojů užitých v této práci byla získána skrze archiv *Densho.org*, jenž je pravděpodobně nejobsáhlejší databází přístupnou online. Hodnotným zdrojem primárních zdrojů se stal i Project Earla Warrena (*Earl Warren*

Project), který mapuje životní dráhu vlivného kalifornského politika a významného soudce Nejvyššího soudu USA. Výpovědi vysokých státních úředníků participujících na tvorbě rozhodnutí (*policy making*) o internaci se staly cenným zdrojem informací o interním rozhodování vládních úřadů v období druhé světové války.

Metodologie

Práce je koncipována jako historická socioekonomická studie, která využívá metody syntézy dostupné literatury v kombinaci s použitím dostupných dat. Na základě srovnání vyřčených hypotéz se statistickými informacemi jsou utvářeny závěry s přihlédnutím na faktory, které nelze zachytit pouze sběrem dat (dobové trendy, celonárodní procesy, atd.). Práce tedy využívá metody kvantitativního výzkumu a studuje, jakým způsobem ekonomická aktivita ovlivňuje sociální procesy a naopak, proto je práce koncipována jako socioekonomická studie.

Většina kapitol využívá statistických dat a údajů, která pochází ze studií věnujících se sociální či ekonomické stránce internace Japanoameričanů. V mé práci je nejčastěji citovanou knihou, po stránce dat a statistik, publikace *Removal and Return* od Leonarda Broona a Ruth Riemerové. Ač je téma v amerických akademických kruzích zkoumané hojně a často, socioekonomické studie se ve většině případů odkazují právě na tuto publikaci, a proto jsem ji zvolil jako stěžejní knihu, o kterou jsou opřena další data.

1. Japanoameričané na západním pobřeží USA

1.1 Definice pojmu

Tato kapitola se věnuje počátku japonského přistěhovalectví do Spojených států a operuje s několika základními pojmy, jejichž častý výskyt v práci vyžaduje přesnou definici. Použití slova japonský, ve spojení s osobami, odkazuje na přistěhovalce z

Japonska, kteří tvoří první generaci imigrantů (tzv. Issei). V místech, kde jsou imigranti označeni přídatným jménem japonský, je tak učiněno z nutnosti identifikace jejich formální příslušnosti k Japonsku. Možná nejasnost či zaměnitelnost ale přichází s výrazem Japanoameričané. Pojem Japanoameričan označuje v přesném významu osobu japonského původu (*of Japanese descent*) s kulturními vazbami na Japonsko, ovšem požívající americké občanství, tedy druhou generaci přistěhovalců (tzv. Nisei).² V práci je pojem Japanoameričan používán v širším významu a zahrnuje všechny japonské imigranty, tak jejich americké potomky, žijící na území Spojených států. Důvodem je obecné zažití výrazu Japanoameričan právě v tomto širším významu bez bližšího rozlišení státní příslušnosti. V literatuře věnující se tématu i v oficiálních výstupech se také setkáváme s výrazem Japanoameričané (*Japanese Americans*), proto bude i tato definice dále užívána.

1.2 Japonská imigrace do USA

Z hlediska dalšího směřování práce je nutné charakterizovat několik základních pojmů týkajících se sociální struktury Japanoameričanů v USA. Následující rozlišení pochází z vnitřního členění skupiny a najdeme ho i ve většině vládních dokumentů.

První generace osadníků byla zvána Issei. Issei byli občané Japonského císařství, kterým byla restriktivními zákony odepřena možnost získat americké občanství. Úspěch Japanoameričanů v USA byl vystavěn na tvrdé práci této skupiny, jež našla uplatnění především v zemědělství a drobném podnikání. Ač byli v období vstupu Spojených států do druhé světové války obviňováni ze sympatií a věrnosti Japonsku, jejich loajalita původní domovině byla v drtivém počtu případů pouze romantická. Pokud by jim bylo nabídnuto americké občanství, s největší pravděpodobností by jej přijali. V USA

² *Of Japanese descent* označuje kromě doslovného překladu (japonského původu), také japonské kulturní dědictví a celkovou spojitost s Japonskem. V literatuře lze narazit i na výraz (*of Japanese ancestry*), v doslovném překladu označující japonské dědictví.

spatřovali zemi budoucnosti a štěstí pro sebe, ale především své potomky. V době internace šlo většinou o jedince ve věku od 55 do 65 let.³ Pojem Issei označuje osoby japonského původu bez amerického občanství a odkazuje k první generaci přistěhovalců na západním pobřeží USA.

Na rozdíl od Issei byla druhá generace, Nisei, plnoprávními občany Spojených států díky právu narození (*ius soli*). Tito lidé se lišili od svých rodičů v několika aspektech, obecně by se však dalo říci, že byli ztělesněním jejich snů. Americké občanství, vzdělání z amerických škol a americký styl života udělal z těchto potomků japonských přistěhovalců „ideální“ občany USA. Jejich loajalita náležela Spojeným státům. Japonsko pro ně bylo spíše vzdáleným obrazem z vyprávění rodičů. Před internací se jednalo o přibližně 64 % ze všech Japanoameričanů v oblasti Kalifornie.⁴ Věkově je lze v období internace zařadit do množiny 1 až 30. V práci tedy pojem Nisei označuje druhou generaci přistěhovalců disponující americkým občanstvím.

Většina práce se bude věnovat dvěma výše zmíněným skupinám. Pro úplnost je nutné zmínit další dvě součásti spektra Japanoameričanů. Takzvaní Kibei byli ti Nisei, kteří získali část vzdělání v Japonsku. Z hlediska vládních orgánů se jednalo o nebezpečnou podskupinu japanoamerické komunity díky pochybnostem o jejich loajalitě, která ovšem náležela povětšinou Spojeným státům.⁵ Termín Kibei tedy odkazuje na druhou generaci imigrantů (Nisei) vlastníci amerického občanství, ale částečné nebo plné vzdělání z japonských škol.

Poslední skupinou, které se dotkla válečná internace Japanoameričanů jsou Sansei. Jednalo se o třetí generaci přistěhovalců, která ovšem v období druhé světové

³ Zpráva Curtise B. Munsona „Japanese on the West Coast“ prezidentovi Franklinu D. Rooseveltovi, 7. listopadu 1942, <http://www.michiweglyn.com/wp-content/uploads/2010/06/Munson-Report.pdf> (staženo 11. 5. 2014), 9.

⁴ James L. Dickerson, *Inside America's Concentration Camps* (Chicago: Lawrence Hill Books, 2010), 64.

⁵ Jak Munson zmiňuje ve své zprávě, návštěva Japonska neznámá nutně změnu loajality Kibei. Naopak v mnoha případech byla zkušenost s japonským stylem života oproti americkému spíše nepříjemnou vzpomínkou, která nakonec přibližovala Kibei Spojeným státům. Zpráva Curtise B. Munsona „Japanese on the West Coast“ prezidentovi Franklinu D. Rooseveltovi, 7. listopadu 1942, 10.

války sestávala z dětí nízkého věku a v literatuře zabývající se tématem internace Japanoameričanů jí nebývá věnována velká váha. Užití termínu Sansei v práci odkazuje na třetí generaci přistěhovalců, kteří byli v dětském věku v době internace.

Japonští imigranti začali do Spojených států přicházet po roce 1884, kdy Japonsko zrušilo zákaz vystěhovalectví. První vlna přistěhovalců našla domov na Havaji, kde společně s dalšími svými krajany zajišťovali levnou pracovní sílu v rychle se rozvíjejícím odvětví pěstování cukrové třtiny. Postupně jejich počet narostl na přibližně 158 000 (37 % populace Havaje) na konci roku 1941. Další zastávkou na trase ke kontinentálním Spojeným státům byly tři pacifické státy – Kalifornie, Washington a Oregon. Na území těchto států se usídlilo více než 126 000 (0,1 % populace USA) Japanoameričanů, z nichž přibližně 94 000 žilo v Kalifornii a více než 26 000 ve Washingtonu a Oregonu.⁶

Z hlediska zaměření práce nebude v následujících kapitolách situace na Havaji detailněji probírána, jelikož hlavním tématem jsou Japanoameričané na západním pobřeží Spojených států. Havajská komunita nebyla postižena válečnou internací a její postavení na ostrově bylo jiné než u Japanoameričanů na kontinentu. Základním rozdílem byla míra integrace na Havaji a rozlišný pohled amerických občanů na Japanoameričany. Na Havaji byli totiž považováni za zdomácnělé, zatímco na západním pobřeží na ně bylo vždy nahlíženo jako na cizince.⁷

První velká vlna japonských přistěhovalců na západním pobřeží byla zaznamenána v roce 1892, kdy se do oblasti začali stěhovat především farmáři z jihozápadních prefektur Japonska. Tento pohyb byl zapříčiněn potřebou pacifických

⁶ Takaki Ronald: *Strangers from a Different Shore: A History of Asian Americans* (Boston: Little Brown, 1998), 391.

⁷ Rozdílů mezi populací na západním pobřeží a na Havajských ostrovech bylo podstatně více. Havajští Japanoameričané tvořili podstatně větší segment populace (37 % obyvatel Havaje), zatímco na západním pobřeží (0,1 % na západním pobřeží, respektive 1 % v Kalifornii) se jednalo jen o zanedbatelnou část obyvatel. Rozdílné byly i socioekonomické realie a celková „důležitost“ komunity.

států doplnit trh o nový zdroj pracovní síly, která by nahradila úbytek Číňanů, jejichž přistěhovalství bylo od roku 1882 na ústupu díky protičínskému imigračnímu zákonu (*Chinese Immigration Exclusion Bill*). Dalším významným faktorem byla i situace v Japonsku samotném, které po překotné industrializaci tzv. období Meidži zaznamenalo značný nárůst urbanizace.⁸ Tento vývoj měl za následek jak odliv pracovních sil ze zemědělství, tak oslabení jeho významu jako takového. Mnoho drobných farmářů bylo tlakem okolností nuceno změnit způsob obživy a nemalá část z nich se rozhodla hledat štěstí na západním pobřeží Spojených států.

Japonští přistěhovalci se v pacifických státech uchýlili především v zemědělství, které v posledních desetiletích 19. století zaznamenalo značný rozkvět a stalo se převládajícím zaměstnáním nových imigrantů. V roce 1911 pracovalo v zemědělství 40 % Japanoameričanů a tento trend v pozdějších letech dále stoupal.⁹ Uplatnění našli Japanoameričané také v oblasti drobného obchodu a pronájmu obytných prostor. Díky tradiční konfuciánské etice, vyznačující se pracovitostí, trpělivostí, podporou vlastního společenství i formou malých peněžních darů při významných životních příležitostech, se nově příchozím usedlíkům podařilo najít své místo v ekonomice západního pobřeží USA.

Příval Japonců a jejich ekonomický úspěch s sebou přinesl vzestup protijaponských nálad. Podobně jako se zákazy imigrace Číňanů, také i proti Japoncům vzniklo několik legislativních iniciativ snažících se snížit jejich přistěhovalství. První

⁸ Meidži (1869–1912) je období významných společenských změn japonské historie. V roce 1869 bylo obnoveno císařství a zrušena přes 250 let trvající vláda Šógunátu Tokugawa. Návrat císaře znamenal otevření Japonska západním vlivům a industrializaci země. Reformy Meidži daly vzniknout modernímu japonskému bankovníctví, politickým stranám, administrativnímu a poštovnímu systému. Zároveň znamenalo zrušení práv samurajů a silnou centralizaci. Nové, moderní Japonsko tak vykročilo cestou mezi světové velmoci. Petr Luňák a Marek Pečenka, *Encyklopedie moderní historie* (Praha: Libri, 2009), 305.

⁹ Robert M. Jiobu, „Ethnic Hegemony and the Japanese of California“, *American Sociological Review* 53, č. 3 (červen 1988): 357.

z omezení byla tzv. Gentlemanská dohoda mezi USA a Japonskem.¹⁰ Tehdejší prezident Theodore Roosevelt s obavami sledoval japonské vítězství v Rusko-japonské válce roku 1905. Protijaponské nálady v Kalifornii a snahy o legislativní restriktce vůči nim vyústily v napětí mezi oběma státy, které v očích Roosevelta mohly vést až k ozbrojenému konfliktu. Uzavření neformální dohody mělo napravit zhoršující se vztahy mezi oběma zeměmi. Za zrušení protijaponské legislativy v Kalifornii se Japonsko zavázalo nevydávat svým občanům povolení k vystěhování do USA. Gentlemanská dohoda sice stanovila určitý limit imigraci, především snížila počet nekvalifikovaných pracovníků, ale nebyla příliš efektivní. Dohoda byla obcházena fenoménem tzv. „nevěst z obrázků“ a ani protijaponskou legislativu v Kalifornii nezastavila.¹¹

Významným mezníkem se stal rok 1924 značící zavedení kvót pro asijské přistěhovalce v rámci nového Imigračního zákona (*Immigration Act of 1924*). Oproti Gentlemanské dohodě bylo toto opatření z hlediska Spojených států již efektivní, jelikož prakticky zastavilo japonskou imigraci. Při pohledu na oficiální údaje Úřadu pro sčítání lidu (*United States Census Bureau*) nemusí být ovšem efekt zřejmý.

Tabulka č. 1

Vývoj počtu Japanoameričanů v USA a Kalifornii 1900–1940

Oblast	1900	1910	1920	1930	1940
USA	24 326	72 157	111 010	138 834	126 947
Kalifornie	10 151	41 356	71 952	97 456	93 717

¹⁰ Jeffery F. Burton, *Confinement and Ethnicity: An Overview of World War II Japanese American Relocation Sites* (Seattle: University of Washington Press, 2002), 27.

¹¹ Pojem „nevěst z obrázků“ odkazuje na častou praktiku Japanoameričanů, kteří skrz manželství na dálku vytvářeli rodinné svazky, díky nimž byly udělovány pasy a povolení k vycestování Japonkám snažícím se o imigraci do USA. Kelli Y. Nakamura, „Picture Brides“, *Densho Encyclopedia*, http://encyclopedia.densho.org/Picture_brides/ (staženo 11. 5. 2014).

Zdroj: Leonard Broon a Ruth Riemer, *Removal and Return: The Socio-Economic Effects of the War on Japanese Americans* (Los Angeles: University of California Press, 1949), 8.

V roce 1920 se nacházelo na území Spojených států 111 010 Japanoameričanů, z nichž necelých 65 % žilo v Kalifornii. Po přijetí nového imigračního zákona se oproti předchozímu tvrzení o jeho účinnosti počet obyvatel této skupiny zvýšil v roce 1930 o více než 25 000 osob, tedy 25,1 % oproti cenzu roku 1920. Účinnost zákona se podle sčítání lidu projevila až o dvě desetiletí později, v roce 1940, kdy klesl počet Japanoameričanů v USA o necelých 12 000 osob, tedy 8,6 % oproti roku 1930. Tato nesouměrnost je dána obdobím od cenzu 1920 do přijetí imigračního zákona v roce 1924, kdy legislativa přistěhovalectví ještě nebyla dostatečně ošetřena a Japonci stále do země přicházeli ve velkém množství. S připočtením přirozeného přírůstku Japanoameričanů je logické, že zavedené kvóty se projevily až v cenzu roku 1940.¹² Přijetím imigračního zákona se tedy Spojeným státům podařilo úspěšně regulovat Japanoamerické přistěhovalectví.

2. Internace

2.1 Definice pojmu internace

V práci je často užíván pojem internace, který v plném významu označuje nucené uvěznění osoby a její držení na určitém místě po určitou dobu. Proces uvěznění Japanoameričanů, přemístění do relokačních center a následně relokačních táborů je souborně v práci označen slovem internace. V oficiálních výstupech amerických úřadů se setkáme nejčastěji s označením relokace (*relocation*). Tohoto pojmu práce užívá

¹² Tehdejší hodnota natality Japanoameričanů oproti ostatním Kaliforniánům byla přibližně trojnásobně vyšší, ač tento trend byl pouze dočasný. Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied* (Seattle: University of Washington Press, 1996), 38.

zaměnitelně s pojmem internace. Důvodem užívání právě těchto slov je jejich výskyt v odborné literatuře věnované tématu a oficiálních dokumentech.¹³

Japanoameričané žijící na západním pobřeží USA strávili válku v relokačních centrech (*relocation centres*) a relokačních táborech (*relocation camps*). V odborné literatuře se ovšem setkáváme i s označením koncentrační tábory (*concentration camps*). Události na evropském kontinentu za druhé světové války daly pojmu koncentrační tábor nový, hrůzyplný význam, který je naprosto odlišný od charakteru táborů, ve kterých byli Japanoameričané uvězněni. Koncentrační tábory na americkém území se diametrálně lišily od táborů nacistického Německa. Americká relokační centra se blíží svým charakterem plnému významu slova koncentrační, tedy soustředující (populaci) na určitém místě. Porovnání s nacistickými tábory lidského utrpení a americkými tábory není namístě, ač zároveň není záměrem autora nějakým způsobem zlehčovat nelehký život Japanoameričanů v těchto zařízeních. Práce tedy pojem koncentrační využívá vzhledem k jeho kontroverzi v minimu případů a spíše tábory označuje jako relokační či internační.

2.2 Pozadí internace

Útok na Pearl Harbor 7. prosince 1941 se stal jedním z klíčových předělů historie Spojených států amerických, „...den, který zůstane neslavným.“, tak nazval prezident Franklin Delano Roosevelt před oběma komorami Kongresu 8. 12. 1941 japonskou akci.¹⁴ V té chvíli netušil, že tato věta nabyde nového významu v podobě osudu komunity Japanoameričanů žijících v USA. Takřka okamžitě po útoku vyvstala v nejvyšších kruzích kolem prezidenta otázka přistěhovalců z Japonska a jejich potomků.

¹³ V odborné literatuře se setkáváme i s častým užitím slova *incarceration* (uvěznění), které je zaměnitelné s pojmem internace.

¹⁴ „...a day which will live in infamy.“

Prezident Roosevelt kromě formálního vyhlášení válečného stavu Japonsku, pověřil federální úřady vyšetřováním útoku. Podle vyšetřujícího ministra námořnictva Franka Knoxe stála za úspěchem akce japonská špionáž, ale účast tamějších japonských obyvatel Havaje popřel. Pravdou ovšem je, že závěr jeho zprávy doporučuje internaci havajských Japanoameričanů z bezpečnostně preventivních důvodů.¹⁵ Zpráva soudce Nejvyššího soudu Owena J. Robertse dospěla k rozdílnému zjištění. Owen potvrdil hojnou účast Japanoameričanů na špionáži, ač se z jeho strany jednalo spíše o spekulace.¹⁶ Další zpráva od prezidentem pověřeného detroitského businessmana Curtise B. Munsona sleduje nejen situaci na Havaji, ale hlavně v kontinentálních Spojených státech.¹⁷ Závěrem této zprávy je zhodnocení úrovně loajality skupin japanoamerických obyvatel, které Munson považuje po většině za loajální a nedoporučuje plošnou akci, spíše sledování jednotlivých podezřelých jedinců.¹⁸

Na základě těchto a dalších zpráv vyhodnocujících útok na Pearl Harbor a jeho možné implikace byla započata v nejvyšších kruzích kolem prezidenta debata ohledně akce proti Japanoameričanům na Havaji a západním pobřeží. V prvních dnech po útoku na Spojené státy zaznívaly z úst nejvyšších státních představitelů a z tisku slova podpory pro Japanoameričany, ale s přibývajícím válečnou hrozbou a nebezpečím útoku na pacifické pobřeží se začínala rozvíjet válečná hysterie, která stála, mezi dalšími faktory, na počátku rozhodnutí o internaci. V tisku se následně začala šířit panická

¹⁵ Knox potvrdil ve své zprávě špionáž, ale zároveň na ní popřel účast havajských Japanoameričanů. Japonští špioni byli na Havaj dopraveni přímo ze své domoviny, případně byli na ostrově verbováni běloši, kteří pro Japonsko vyzvídali. Japanoameričané se špionáži neúčastnili. Takaki, *Strangers from a Different Shore*, 380.

¹⁶ David M. Kennedy, *Freedom from Fear: The American People in Depression and War, 1929-1945* (Oxford: Oxford University Press, 1999), 751.

¹⁷ Munson byl pověřen vyšetřováním, ač se nejednalo o státního úředníka, ale soukromou osobu. Prezident Roosevelt měl v Munsona důvěru získanou i díky osobnímu přátelství obou mužů. Jeho zpráva je hodnotná právě díky jeho neutralitě. Roosevelt se rozhodl k volbě Munsona také díky nedůvěře v armádní zprávy, jelikož si byl vědom snahy ministerstva války o zajištění pacifického pobřeží formou přesunu obyvatelstva. Robinson, *By the Order of the President*, 76.

¹⁸ Zpráva Curtise B. Munsona „Japanese on the West Coast“ prezidentovi Franklinu D. Rooseveltovi, 7. listopadu 1942, 2.

prohlášení o Japanoameričanech jako o podvratném živlu, nepřátelích v týlu amerického národa. Svou měrou přispěl i známý novinář Walter Lippmann, který ve svých článcích v deníku Washington Post aktivně nabádal k větší aktivitě v otázce Japanoameričanů a především se přikláněl k jejich internaci.¹⁹ Podobně známá je i role Earla Warrena, tehdy ministra spravedlnosti Kalifornie, jako jednoho z aktivních podporovatelů internace.²⁰

Mezi největší proponenty radikálního řešení, tedy všeobecné preventivní internace všech Japanoameričanů na západním pobřeží, patřil vojenský velitel Západního obranného velitelství (*Western Defense Command*, WDC) generálporučík John L. DeWitt, který se ale bezprostředně po útoku na Pearl Harbor vyslovoval v jejich prospěch: „...byli to dobří Američané, tak se narodili a tak byli vychováni...žádné výtržnosti, žádné davové právo...americký občan je přece nakonec americkým občanem...masové evakuace jsou zatracený nesmysl...“²¹

Tuto rétoriku ovšem DeWitt postupem času opustil a již na počátku února 1942 oficiálně zažádal federální autority o odstranění všech osob japonského původu z oblasti západního pobřeží, za předpokladu, že nelze rozlišit loajální od neloajálních.²²

Prezident Roosevelt také zpočátku nebyl proponentem masové internace Japanoameričanů. Sám měl několik japonských přátel a od svého dětství s nimi byl

¹⁹ James H. Rowe, interview vedla Amelia Fry, *Japanese-American Relocation Reviewed: Volume II, Decision and Exodus, The Earl Warren Oral History Project*, 1. března 1971.

²⁰ Earl Warren je autorem mapy oblastí s velkou koncentrací japanoamerické populace kolem strategických bodů náchylných k sabotáži. Mnohdy se pozemky Japanoameričanů nacházely poblíž vojenských základen, nádraží a ropných polí. Warren poukazoval na důmyslné rozmístění Japanoameričanů jako japonských špehů připravených při válečném konfliktu k sabotáži. Pozemky Japanoameričanů se v těchto oblastech nacházeli především proto, že takové lokality nebyly pro většinu bílých farmářů atraktivní, přestože se jednalo o kvalitní zemědělskou půdu. Roger Daniels, *Concentration Camps, North America: Japanese in the United States and Canada during World War II* (Malabar: Robert E. Krieger Publishing Co., 1981), 76.

²¹ „...[they were] good Americans, born and educated as such ... no riots, no mob law ... an American citizen, after all, is an American citizen.“ Na téma hromadného odsunu 8. prosince 1941 prohlásil: „ [mass evacuations are] damned nonsense...“ Kennedy, *Freedom from fear*, 749.

²² tamtéž, s. 752.

v kontaktu.²³ Pod tlakem zastánců internace nedokázal odporovat ani jeden z hlavních odpůrců přesunu, vrchní žalobce (*Attorney General*) Francis Biddle. Biddle zastával mírnější řešení problému japonskoamerické komunity. Ztotožnil se se stanoviskem FBI, která tvrdila, že selektivní sledování jednotlivců by bylo dostačujícím řešením potenciálních potíží.²⁴ V rámci této možnosti měly být stanoveny oblasti kolem strategických budov (elektrárny, vojenské základny,...), od kterých se měli Japonskoameričané bydlící v jejich blízkosti přestěhovat. Ministerstvo spravedlnosti ovšem nebylo schopné obhájit umírněnou možnost řešení a po několika jednáních kabinetu doporučil ministr války Henry L. Stimson vydání příkazu o relokaci a internaci Japonskoameričanů. Z pozice vrchního velitele ozbrojených sil USA vydal prezident Roosevelt 19. 2. 1942 prezidentský dekret č. 9066 (*Executive Order 9066*, EO. 9066), podle kterého měly být vytvořeny na západním pobřeží vojenské oblasti, z nichž mohly být všechny osoby na nich se nacházející vykázány.

Prezident samotný se otázce Japonskoameričanů a případného řešení jejich loajality věnoval především v meziválečných letech. Po vypuknutí konfliktu už neměl Roosevelt dostatek času rozhodovat o tomto problému, a proto se většina debaty odehrávala především mezi ministerstvem války a ministerstvem spravedlnosti. Otázka zodpovědnosti za rozhodnutí nebyla stále uzavřena. Obecně bývá největší vina kladena na bedra generálporučíkovi DeWittovi, ale jeho role přišla především až po vydání EO. 9066. V procesu tvorby rozhodnutí hráli velkou roli především zástupce ministra války Stimsona John J. McCloy a asistent generálmajora Allena W. Gulliona major Karl Bendetsen. Z pozice asistentů, tedy osob nepřímo zodpovědných, dokázali účinně působit na své okolí, především na generálporučíka DeWitta a ministra války

²³ Robinson, *By Order of the President*, 11.

²⁴ Kimberley R. Parks, „Revisiting Manzanar: A History of Japanese American Internment Camps as Presented in Selected Federal Government Documents, 1941-2002, *Journal of Government Information* 2004, č. 30: 586.

Stimsona.²⁵ Na druhé straně snahy zástupce ministra spravedlnosti Jamese H. Rowea Jr. a ředitele Jednotky pro kontrolu nepřátelských cizinců (*Alien Enemy Control Unit*) o obranu občanských svobod Japanoameričanů přišly vniveč.

Debata o preventivním zakročení se netýkala pouze Japanoameričanů, také potomci německých a italských přistěhovalců se po vstupu USA do války ocitli na tenkém ledě. Zejména díky nepoměrně velkému počtu Italo- a Germanoameričanů oproti Japanoameričanům nebyla prakticky možná jiná akce, než zatýkání vytipovaných osob.²⁶ Podobně tak byli vynecháni z rozkazu o masové internaci všichni ostatní Japanoameričané, kteří nežili na pacifickém pobřeží.

2.3 Relokace

Vydáním EO. 9066 byl pověřen ministr války Stimson k vytyčení tzv. vojenských oblastí (*military areas*), na kterých budou jím pověřeni důstojníci moci omezit právo na pobyt osobám nebezpečným vojenskému úsilí Spojených států.²⁷ Praktickým vykonáním dekretu byl pověřen velitel WDC generálporučík DeWitt. Principy EO. 9066 byly zaváděny do praxe skrze vyhlášky velitele WDC a první z nich vytvořila 2. března 1942 dvě vojenské oblasti na území tří pacifických států, ze kterých byli později všichni Japanoameričané přesunuti.²⁸ V období od vyhlášení vojenských oblastí na západním pobřeží až do internace bylo povoleno Japanoameričanům „dobrovolné“ stěhování, a to v rámci vytyčených oblastí. Tato provize byla odůvodněna

²⁵ James H. Rowe, interview vedla Amelia Fry.

²⁶ V roce 1940 žilo ve Spojených státech přes 6 milionů Germanoameričanů, z nichž 1,2 milionu byli rodilí Němci. Zadrženo a internováno jich bylo nakonec více než 11 000. Italoameričané převyšovali svým počtem Germanoameričany téměř dvojnásobně. Zadržovaných a internovaných jich bylo více než 3000. Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 289.

²⁷ Samotný text EO. 9066 nezmiňuje explicitně Japanoameričany. Text hovoří o možnosti vyloučit z určené oblasti veškeré osoby, které uzná vojenský velitel za „nevhodné a nežádané“. Franklin D. Roosevelt, Executive Order No. 9066: Authorizing the Secretary of War to Prescribe Military Areas, 19. února 1942, *Ourdocuments.gov*, <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=false&doc=74&page=transcript> (staženo 11. 5. 2014).

²⁸ První vojenská oblast zahrnovala prostor od pobřeží do 160km vnitrozemí států Washington, Oregon, Kalifornie a Arizona. Druhá vojenská oblast dosahovala k východním hranicím těchto států.

prevencí proti sabotáži, v které DeWitt viděl největší potíží a nebezpečí Japanoameričanů vůči USA.²⁹ Nejen, že takový tah by nijak neochránil západní pobřeží před potenciálními sabotéry, ale také měl za následek značné ekonomické škody. Přibližně 15 000 takto přestěhovaných Japanoameričanů ovšem konečné internaci neuniklo, zažili tak relokace dvě.³⁰

V období od vydání prezidentského dekretu č. 9066 do 1. dubna 1942 (počátek relokace) byly vydány generálporučíkem DeWittem celkem čtyři vyhlášky, které připravovaly vojenské oblasti k vysídlení japanoamerického obyvatelstva. K legitimitě akcí proti komunitě se přihlásil i americký Kongres, který 21. března vydal veřejný zákon č. 503 (*Public Law 503*) stanovující možnost pokutování či uvěznění osob, jež poruší vyhlášky vztahující se na předepsaná území. Na základě porušení této nově vydané normy proběhly nejvýznamnější spory s Japanoameričany, skrze které se někteří členové komunity pokusili vyvrátit ústavnost prezidentského dekretu 9066 a internace samotné.³¹

Čtvrtá vyhláška generálporučíka DeWitta se stala provádějícím rozkazem, podle kterého bylo 1. dubna Japanoameričanům ve vojenských oblastech západního pobřeží USA nařízeno opustit své domovy a připravit se k nucenému přemístění.

Po registraci a překotném odprodeji většiny svého majetku byli Japanoameričané přemístěni do tzv. shromažďovacích center (*assembly také relocation centers*). Jednalo se vlastně o narychlo vytvořená improvizovaná shromaždiště, často vytvořená ze

²⁹ O jejich sabotážních aktivitách byl generálporučík DeWitt hluboce přesvědčen, ač nebyla prokázána v jediném případě. Svůj postoj obhajoval kontroverzní dedukcí – to, že se nepodařilo prokázat špionáž Japanoameričanů, je jasným důkazem její existence a precizní organizace. Kennedy, *Freedom from Fear*, 751.

³⁰ Kennedy, *Freedom from Fear* 753.

³¹ Případy Hirabayashi vs. US, Yasui vs US, Korematsu vs. US a případ paní Endo. Případ Korematsu vs. US se stal nejslavnějším ze všech čtyř, jelikož se snažil dotknout ústavnosti celé evakuace, ovšem jako případy Hirabayashi a Yasui skončil neúspěchem. Pouze případ paní Endo dopadl v neprospěch USA.

stadionů, parků nebo dostihových drah.³² Shromažďovací centra dostala na starost další nově vzniklá agentura – Úřad civilní kontroly v době války (*Wartime Civilian Control Administration*, WCCA), jenž byl vytvořen 11. března 1942. Po přibližně tříměsíčním pobytu v ponižujících podmínkách, v místech s nevyhovujícím sociálním zařízením, špatnými ubytovacími podmínkami a celkovém nedostatku, byli Japanoameričané přesunuti do jednoho z deseti koncentračních táborů (*relocation camps*).³³

Dne 18. března 1942 byl ustaven Úřad pro přesídlování v době války (*War Relocation Authority*, WRA). WRA byl pověřen dohledem nad přesídlením Japanoameričanů a správou relokačních táborů. Relokační tábory se skládaly řad kasárenských budov (*barracks*) postavených ze dřeva. Každá budova seskládala z 5–6 pokojů po 5x6 metrech na rodinu. V budovách se nacházely také společné koupelny, prádelny a toalety. Ve většině případů se tísnilo v jedné místnosti s plynovými kamínky a několika pryčnami skupina alespoň 6 osob, které musely na další dva roky prakticky zapomenout na jakékoliv soukromí. Internační tábory byly obehnané ostnatými dráty a strážními věžemi s kulometnými hnízdy ve stylu zajateckých táborů pro osoby státu nepřátelské.

Samotný život v relokačních centrech měl svůj vlastní řád. Každé ráno byli evakuovaní lidé buzení sirénou, po které se měli houfně shromažďovat před společnými jídelnami pro 250–300 lidí, rozdělených často podle věkových skupin. Všichni evakuovaní měli své povinnosti. Dospělí byli povinni prací v táboře, která zahrnovala 44 hodin práce týdně za základní mzdu 16 USD měsíčně, zaměstnání učňovské úrovně či méně náročné pracovní zařazení bylo oceňováno 12 USD a profesionálové si přišli na

³² Stacia Bensyl, „Lives in Print: The Literary Magazine in Japanese American Internment Camps, *Japan Studies Association Journal* 2010, č. 8, 92.

³³ Táborů bylo celkem deset: Topaz v Utahu, Poston a Gila River v Arizoně, Amache v Coloradu, Jerome a Rohwer v Arkansasu, Minidoka v Idahu, Manzanar a Tula Lake v Kalifornii a Heart Mountain ve Wyomingu.

19 USD za měsíc.³⁴ Pozice internovaných byly velice různorodé, část pracovala na farmách v okolí táborů, odkud pocházely veškeré potraviny podávané v táborových jídelnách. Správa táborů propočítala denní spotřebu pro každého evakuovaného na 45 centů za den, za dodržení podobných válečných omezení, jaká postihovala občany USA všude jinde na kontinentě.

V centrech vycházel denní tisk, ale také táborové publikace, ať už středoškolských seminářů nebo některého z mnoha sportovních družstev a kolektivů, které začaly houfně v táborech vznikat.³⁵ Tábory zajišťovaly i vzdělávání evakuovaných dětí. Existovaly v nich všechny stupně školní výuky až po střední a učňovské školy. Pro evakuované byla připravena i zdravotní střediska, která byla obsazována opět, jako v jiných případech, personálem pocházejícím z komunity samotné.

Tábory *WRA* nebyly nepřístupnými pevnostmi ani věznicemi a prakticky během celé doby internace měli evakuovaní možnost permanentně relokační centra opustit. Program postupného přesídlování pomohl mnoha studentům vysokých škol opustit tábory, podobně jako rodinám, které úřady po složité proceduře uznaly jako loajální a způsobilé k přesunu. Zbylá většina Japanoameričanů se dočkala návratu do společnosti po 2. lednu 1945, kdy byl rozkaz k jejich internaci zrušen. Nevelkou zásluhou na ukončení internace mělo rozhodnutí ve dvou případech Nejvyššího soudu s Japanoameričany – *Korematsu vs. US* a *Ex parte Endo*.³⁶ Zisk převahy na tichomořském bojišti s téměř stoprocentní jistotou vylučoval možnou invazi na západní pobřeží a nemalou měrou tak přispěl k propuštění Japanoameričanů.

³⁴ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 167.

³⁵ Bensyl, „Lives in Print“, 90.

³⁶ V případě *Korematsu vs. US* žaloval Fred Korematsu Spojené státy z diskriminace na rasové podkladě a prohlásil EO. 9066 za neústavní. Soud rozhodl ve prospěch USA, jelikož podle šesti soudců poroty potřeba obrany vlasti je nadřazena právům jednotlivce. Případ paní Endo byl jediným ve prospěch poškozeného rozhodnutým soudním sporem v sérii právních sporů ohledně internace. Mitsuye Endo uspěla s obžalobou o pošlapání její osobní svobody Spojenými státy, i přes její očividnou loajalitu, již dříve prokázanou byla vězněna, tento rozsudek byl zrušen a Mitsuye Endo se mohla vrátit na svobodu.

3. Socioekonomické postavení Japanoameričanů před internací

3.1 Zemědělství

Japanoameričané se na pracovním trhu pacifických států především uchytli ve třech oblastech. Téměř polovina pracujících Japanoameričanů byla zaměstnána v zemědělství či jemu příbuzných oborech. Druhou velkou skupinou byli zaměstnanci či vlastníci obchodů, tvořící přibližně čtvrtinu komunity. Třetím nejčastějším živobytím se staly služby, především ubytovací. Tato kapitola analyzuje důvody, které vedly Japanoameričany právě do těchto oborů.

Zemědělství se stalo pro Japanoameričany dominantním zaměstnáním. Příchod Issei na americký kontinent před koncem 19. století značil výše zmíněné období konjunktury kalifornského farmaření. Poptávka po levné práci japonských přistěhovalců nabídla vhodné podmínky pro úspěšné zakotvení komunity a dále podpořila imigraci pod vidinou lepšího živobytí. Kde se ale vzal velký úspěch Japanoameričanů, když se jejich mzdy v zemědělství zpočátku pohybovaly na 1 USD denně, tedy o 40 % níže než u bílých dělníků?³⁷ Jak dokázali s minimálním počátečním kapitálem přejít od dělnické práce k půdnímu vlastnictví a ustavit významné postavení v kalifornském zelinářství (cca 40 % produkce) pouze s 2,2 % vlastnictvím zemědělské půdy?³⁸

Tabulka č. 2

Struktura zaměstnanosti Japanoameričanů ve třech pacifických státech v roce 1940

Odvětví	Počet	Podíl %
Zaměstnaní	48 691	100
Zemědělství, lesnictví, rybářství	22 813	46,9
Velkoobchod, maloobchod	11 472	23,6
Služby	8 336	17,1
Výroba	1 978	4,1
Profesionální služby ^a	1 326	2,7
Ostatní	2 766	5,6

³⁷ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 43.

³⁸ Jiobu, „Ethnic Hegemony and the Japanese of California, 359.

^a Služby vyžadující zvláštní, většinou vyšší vzdělání (lékaři,...)

Zdroj: Broon a Riemer, *Removal and Return*, 12.

Důvodů bylo samozřejmě více. Prvopočátek lze hledat v tradici, kterou s sebou na kontinent Issei přinesli ze své domoviny. Jak bylo podotknuto v první kapitole, většina Japonců přišla do USA z jihozápadních, farmářských oblastí, kde se obyvatelé věnovali zejména intenzivnímu zemědělství. S farmařením tedy měli zkušenosti a v kombinaci se zakořeněnými konfuciánskými hodnotami pracovitosti, skromnosti a šetrivosti začali Issei své dělnické postavení využívat jako startovní bod pro shromažďování kapitálu ke koupi vlastní půdy. Vzhledem k nízkým mzdám se většinou nedařilo ušetřit závratné sumy, ale zkušenosti s intenzivním zemědělstvím velmi pomohly k maximálnímu využití i malých polí. Jako důkaz může sloužit velký nepoměr v hodnotě produkce japonskoamerických farmářů v Kalifornii na akry oproti ostatním konkurentům. Hodnota produkce japonskoamerické farmy v roce 1917 činila 57 USD na hektar oproti 17 USD obecného kalifornského průměru.³⁹ Právě schopnost intenzivního využití půdy je jedním z důvodů úspěchu Japonskoameričanů.

Největší nesnází v dosažení samostatného postavení byl nedostatek kapitálu a možná zranitelnost japonských dělníků místními zaměstnavateli. Issei ale v nové domovině vyvinuli vlastní formu organizace, tzv. Dano-san systém.⁴⁰ Pojem Dano-san („Pan šéf“) označoval respektovaného člena komunity, který sloužil jako prostředník ve sjednávání pracovních styků mezi americkými farmáři a japonskoamerickými pracovníky. Zároveň poskytoval Dano-san, kromě ochrany, svým „podřízeným“ také základní sociální jistoty (stravu, ubytování, lékařskou péči,...). Díky tomuto způsobu organizace

³⁹ V literatuře jsou údaje měřeny v akrech, práce užívá převodního poměru: 1 akr = 0,405 hektarů. Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 44.

⁴⁰ Jiobu, „Ethnic Hegemony and the Japanese of California“, 358.

se zvýšila vyjednávací schopnost Japanoameričanů, jelikož Dano-san mohl nabídnout pracovní sílu v daleko větším než jednotlivém počtu. Konflikt s takovým předákem mohl být pro amerického farmáře komplikací, protože japonskoameričtí dělníci byli placeni podstatně méně než domácí.

Tabulka č. 3

Japanoamerické farmy v Kalifornii 1910–1950

	1910	1920	1930	1940	1950
Farem celkem	1 816	5 152	3 956	5 135	2 603
Půda celkem (ha)^a	40 167	146 203	77 468	91 497	41 823

^a Půda vlastněná i pronajatá.

Zdroj: Masao Suzuki, „Important or Impotent? Taking Another Look at the 1920 California Alien Land Law“, *The Journal of Economic History* 64, č. 1 (březen 2004): 128.

Rozvoj japonskoamerického farmářství dobře dokládá vývoj kontroly půdy. Zatímco v roce 1910 ovládali v Kalifornii 40 197 hektarů, už v roce 1920 disponovali Japanoameričané 146 203 hektary.⁴¹ Záměrně není v předchozích větách užito slovo „vlastnili“, neboť kalifornská legislativa aktivně bránila Japanoameričanů ve vlastnění půdy. Rychlý vzestup objemu obdělávané půdy cizinci byl důsledně využíván anti-asijskými hnutími, které svým působením aktivně podporovalo přijetí opatření proti japonskoamerickému elementu ve společnosti. V květnu roku 1905 vzniká významné uskupení známé jako Liga pro vyhoštění Japonců (*Japanese Exclusion League*, JEL). *Japanese Exclusion League* s sebou přinesla velmi typický faktor anti-asijského hnutí, úzké propojení s odbory. Právě odboráři, kteří se cítili ohrožení levnou japonskoamerickou pracovní silou, patřili k největším oporám exkluzionistů. Kromě JEL byly velmi aktivní i další skupiny. Mezi ně patřili Rodilí synové (a dcery) zlatého západu (*Native Sons [and Daughters] of the Golden West*), Americká liga (*The American*

⁴¹ Suzuki, „Important of Impotent?“, 128.

League), Kalifornská státní federace práce (*California State Federation of Labor*) nebo Kalifornská prádelní liga (*California Laundry League*), která každoročně vynakládala 400 USD na bojkoty japonskoamerických prádelen.⁴² Působení nativistů a anti-asijských hnutí mělo v Kalifornii následek v přijetí dvou restriktivních zákonů proti Japonskoameričanům.

V roce 1913 byl v Kalifornii přijat zákon o vlastnictví půdy cizinci (*Alien Land Law*). Zákon o vlastnictví půdy bránil cizincům (občanům bez amerického občanství) nákupu a dlouhodobým pronájmům půdy. Problémem se ovšem stala vágnost zákona, jehož znění dovolovalo v praxi normy obcházet. Nákupy půdy byly prováděny skrz potomky farmářů (Nisei), kteří byli občany USA a tedy k těmto transakcím oprávněni. Nemožnost dlouhodobých pronájmů byla obcházena uzavíráním krátkodobých pronájmů do 3 let, na které zákon nepamatoval.⁴³ Nedůslednost a neúčinnost normy vedla k další agitaci nativistů a anti-asijského hnutí, které vyústilo v přepracovanou verzi *Alien Land Law* přijaté v Kalifornii v roce 1920.

Zákon o vlastnictví půdy cizinci roku 1920 upravil nedostatky předchozí normy v několika směrech. Od zavedení zákona nebylo pro cizince nadále možné uzavírat krátkodobé pronájmy půdy a vlastnit cenné papíry společností obchodujících s půdou, navíc byly zavedeny nucené roční zprávy o ekonomických aktivitách cizinců nevhodných pro občanství. Podobné zákony byly zavedeny ve všech státech, na jejichž území se Japonskoameričané nebo jiní cizinci zabývali zemědělstvím.⁴⁴ Otázkou, která není jednoznačně zodpovězena je efekt *Alien Land Law* 1920 na japonskoamerické farmaření.

⁴² Roger Daniels, *The Politics of Prejudice: The Anti-Japanese Movement in California and the Struggle for Japanese Exclusion* (Los Angeles: University of California Press, 1977), 34.

⁴³ Suzuki, „Important of Impotent?“, 130.

⁴⁴ Jedná se o státy Arizona (1917), Washington, Texas, Louisiana (1921), Nové Mexiko (1922), Idaho, Montana, Oregon (1923) a Kansas (1925).

Data z tabulky č. 3 ukazují proměnu počtu farem a výměry japonskoamerické půdy v letech 1910–1950. Hodnoty ukazují evidentní úbytek zemědělské půdy v japonskoamerických rukou mezi léty 1920–1930, evidovaný pokles činil 47 %. Příčina ovšem není zřejmá. V akademických kruzích zabývajících se tematikou *Alien Land Law* (Masao Suzuki, Iwata Masakazu, Dudley McGovney, Robert Jiobu,...) nepanuje shoda o důsledcích zákona z roku 1920.

Pro nastínění toho, v čem nejasnost tkví, je nutné poznamenat několik řádek k zemědělské depresi v USA v letech 1920–1921. Po první světové válce panoval v americkém farmaření všeobecný optimismus, jelikož se předpokládalo, že Evropa zničená válkou nedokáže ještě po nějakou dobu konkurovat zaoceánským zemědělcům. Velké akvizice zemědělské půdy a zvýšení počtu farmářů vedlo k poklesu cen jejich produktů a snížení příjmů farem. Ceny farmářské produkce v USA klesly o 43 %.⁴⁵

Do zemědělské deprese vstupuje v Kalifornii navíc *Alien Land Law* (1920), což činí jeho následky jen těžce čitelné. Část akademiků (Masakazu, McGovney) se kloní k úbytku výměry zemědělské půdy Japonskoameričanů díky depresi a *Alien Land Law* bagatelizují, jiná část (Jiobu, Higgs) zaujímá opačné stanovisko. Úbytek následkem deprese bývá podpořen argumentem přílišného rozšíření (*outspreading*) japonskoamerických farmářů před depresí, což následně přineslo pokles. Úkolem této práce není přinést rozřešení tohoto sporu. Dostatečným závěrem může být příklon k neutrálnímu stanovisku. Zemědělská deprese postihla Japonskoameričany podobně jako ostatní farmáře, ale na rozdíl od nich byli dále poškozeni implementací *Alien Land Law*.⁴⁶

Události dvacátých let zapříčinily pokles v půdě obhospodařované japonskoamerickými farmáři a do internace v roce 1942 se již komunitě nepodařilo

⁴⁵ Suzuki, „Important or Impotent?“, 133.

⁴⁶ Tamtéž.

původní stav obnovit. Před internací dosahoval průměrný výdělek na osobu v Kalifornii výše 1013 USD, zatímco u Japanoameričanů byla výše výdělku 643 USD.⁴⁷ Horší finanční zázemí vedlo farmáře z řad přistěhovalců k orientaci na plodiny s nízkou pořizovací cenou (zelenina a ovoce), v Kalifornii dominantní pěstování obilí nebylo pro jeho finanční náročnost pro Japanoameričany schůdnou možností. Na trhu zelinářství a ovocnářství se jim podařilo ustavit dominantní postavení, které v některých oblastech hraničilo až s monopolem, v celostátním průměru produkovalo méně než 2 % populace 40 % všech těchto plodin.⁴⁸

4.2 Obchod a služby

Jak podotýká Robert Jiobu, Japanoameričané vytvořili etnickou hegemonii v oblasti zelinářské a ovocnářské produkce úspěšným propojením s prodejci a odběrateli z řad vlastního etnika.⁴⁹ Vskutku se podařilo toto spojení, které vedlo k velké zaměstnanosti jak v zemědělství, obchodě (23,6 %) a službách (17,1 %). Obchod a služby se staly dominantním odvětvím především pro ty Issei a Nisei, kteří patřili k městské populaci. Míra urbanizace japanoamerické populace korespondovala s trendem panujícím v celých Spojených státech (vzestupná tendence) ze 49 % v roce 1910 na 55 % v roce 1940.⁵⁰ Největší koncentrace Japanoameričanů v Kalifornii se nacházela v okresu Los Angeles, San Francisku a oblasti kolem Sacramenta. Velkou koncentraci najdeme i v sousedním Washingtonu, v oblasti kolem Bellevue a Seattlu.

Charakter městské populace Japanoameričanů se dosti podobal životu Číňanů, kteří si ve velkých městech vytvářeli vlastní čtvrti (*Chinatown*). Japanoamerické čtvrti (*Tokyotown*) byly značně segregované od ostatních městských částí, jak z důvodu nepřátelských nálad amerického obyvatelstva, tak z pocitu vlastní soudružnosti

⁴⁷ Příjem na hlavu (*Real Per Capita Personal Income*). Broon a Riemer, *Removal and Return*, 21.

⁴⁸ V Los Angeles produkovali Japanoameričané více než 90 % veškeré zeleniny. Tamtéž, 102.

⁴⁹ Jiobu, „Ethnic Hegemony and the Japanese of California“, 366.

⁵⁰ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 8.

komunity. Obchody a služby poskytované Japanoameričany byly k nalezení právě v *Tokyotowns* nebo na velkých městských trzích.

Zpočátku, než Japanoameričané pronikli na kalifornský trh, byly stánky umístěné u silnic a občasně i na tržnicích. Zásobení vlastními farmáři bylo dostatečné a tak není s podivem, že s boomem supermarketů ve 20. letech mohli Japanoameričané prodávat svou produkci v rámci tohoto nového odvětví. Součástí velkých městských tržnic (Los Angeles, San Francisco) byla i „asijská“ část opanovaná právě Japanoameričany. Komunita se samozřejmě nevěnovala jen prodeji potravin, prodejny textilu, knihkupectví nebo květinářství se daly snadno v *Tokyotowns*.

Zaměstnanost ve služebním sektoru se z velké části týkala oblasti ubytovacích kapacit. Japanoameričané pronajímali místnosti ve svých domech a často zakládali pensiony, ubytovny a malé rodinné hotely. Podobně jako na zemědělských usedlostech, tak i v obchodech a službách by nebyl úspěch zajištěn bez neplacené rodinné práce. Broon & Riemerová ve své studii věnují fenoménu neplacené práce rodinných příslušníků mnoho pozornosti. Na farmách i v obchodech pracovali mladí Nisei každý den a napomáhali tak vzestupu komunity ušetřením prostředků jinak nuceně vydávaných na placenou pracovní sílu. Mnohdy neměli na vybranou. Uplatnění často nadprůměrně vzdělaných Nisei bylo žalostné díky převládající nevráživosti a rasismu ve společnosti. Startovním bodem se tak většinou pro Nisei staly farmy a obchody rodičů, které po jejich odchodu do penze přebírali a nadále vedli.⁵¹

Dalším faktorem úspěchu bylo založení vlastních asociací, které Japanoameričané využívali k ochraně svého podnikání a získání kapitálu. Juniorský výrobní klub (*Junior Produce Club*) a Japonská obchodní asociace výrobců (*Japanese Produce Merchant Association*) byly nejčastěji vyhledávanými zdroji kapitálu pro

⁵¹ Greg Robinson, *By Order of the President: FDR and the Internment of Japanese Americans* (Cambridge: Harvard University Press, 2001), 23.

japanoamerické podnikatele. Půjčky byly mnohdy poskytovány bezúročně a s dlouhou dobou splátky. Takové zázemí pomohlo rozvoji jak farmaření, tak služeb a obchodů provozovaných Japanoameričany v USA.

4. Socioekonomické následky internace

4.1 Otázka majetku

Válečná internace Japanoameričanů byla bezpochyby velkou životní tragédií pro tisíce lidí. Ztráta osobní svobody, soukromí a pocit nespravedlnosti jsou věci, které lze jen těžko finančně vyčíslit. Podobně tragické byly i škody materiální, ale v tomto případě je možné analyzovat peněžní hodnoty. Oficiální odhad celkových ztrát Japanoameričanů se vyšplhal na 200 milionů USD.⁵² Federální úřady ovšem vyplatily v rámci Zákona o odškodnění evakuace Japanoameričanů z roku 1948 (*Evacuation Claims Act*) 37 milionů USD z celkových 26 526 žádostí na škody v hodnotě 148 milionů USD.⁵³ Příčin takto vysokých škod bylo několik.

Tlak na Japanoameričany se po útoku na Pearl Harbor stupňoval každým dnem. Hned druhý den po útoku byli zatčeni předáci japanoamerických organizací a přední členové komunity podle tzv. ABC listu sestaveného FBI.⁵⁴ Navíc po vyhlášení války Japonsku nechalo (8. 12. 1942) ministerstvo financí zmrazit účty všech poboček japonských bank v USA. Jejich klienty byli zejména Japanoameričané, jejichž úspory tak nebyly po dobu války k dispozici.⁵⁵

⁵² Broon a Riemer, *Removal and Return*, 122.

⁵³ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 118.

⁵⁴ ABC list (kategorizace podle nebezpečnosti, stupně – A, B a C) byl předem vypracovaný seznam osob pocházející z období před Pearl Harbor. V předtuše japonského útoku sestavila FBI seznam potenciálně nebezpečných osob, které měly být v případě válečného konfliktu s Japonskem okamžitě zatčeny. Jednalo se kromě hlav spolků a osob s vlivem na komunitu také o osoby s prokazatelnými většími zásobami dolarů či udržovanými vazbami na Japonsko. Robinson, *By Order of the President*, 117.

⁵⁵ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 61.

Pravděpodobně největší ztráty přineslo období těsně před internací. V oznámeních o budoucí relokaci na počátku dubna (přesné datum se v různých oblastech lišilo) byla Japanoameričanům dána povětšinou lhůta jednoho týdne, během kterého měli „uspořádat své věci“ a připravit se na relokaci. Plakáty vyvěšované na tabule a sloupy oznamovaly lidem, že s sebou musí mít:

- (a) Spací potřeby pro každého člena rodiny (bez matrací);
- (b) Toaletní potřeby pro každého člena rodiny;
- (c) Oblečení pro každého člena rodiny;
- (d) Dostatek nožů, vidliček, lžic, talířů, misek a hrnků pro každého člena rodiny;
- (e) Potřebné osobní předměty pro každého člena rodiny;

...

Velikost a počet zavazadel je limitován množstvím, které každý jeden člen rodiny dokáže nést.

3. Domácí zvířata jakéhokoliv druhu nejsou povolena.

4. Vláda Spojených států poskytne skrze své úřady **a na vlastní nebezpečí** (zvýrazněno autorem) uskladnění velkých domácích předmětů, jako jsou mrazničky, pračky, piana a další těžký nábytek ...⁵⁶

Instrukce se v žádném ze svých bodů nezmiňují o délce relokace ani přesně nespecifikují, v jakém množství si lidé mají doporučené předměty vzít. Kromě značného stresového faktoru přinesly tyto vágní informace značné škody na japanoamerickém majetku. Takřka okamžitě po vyhlášení data relokace byli Japanoameričané nuceni začít s rychlým odprodejem. Lidé se náhle ocitli v těžké situaci. Nevěděli kam a na jak dlouho odejdou, zda bude lepší prodat majetek nebo ho zapečetit a doufat, že se co možná největší množství zachová. Náročnost situace podtrhoval tlak místních, kteří se sjížděli k domům Japanoameričanů s vidinou levné a výhodné koupě. Pod hrozbou chystané internace a v mnoha případech i nedostatku

⁵⁶ Western Defense Command, Instructions to All Persons of Japanese Ancestry, 24. dubna 1942, *Densho Archive*, <http://archive.densho.org/Resource/popupenlarged.aspx?i=denshopd-p25-00049> (staženo 11. 5. 2014).

finančních prostředků se lidé uchýlovali spíše k prodeji veškerého majetku než k jeho uskladnění. Jako důkaz prodeje majetku hluboko pod cenou mohou posloužit výpovědi Japanoameričanů u „Tolanovy komise“ (*Tolan Committee*): „*prodávala se piana v hodnotě tří až čtyř set dolarů za 5 a 10 dolarů,...*“ nebo „*Jeden muž si chtěl koupit náš pickup. Můj otec zrovna utratil 125 dolarů za nové pneumatiky, hadičky a úplně novou baterii. Řekl si proto o 125 dolarů. Ten muž si ho 'koupil' za 25.*“⁵⁷

Někteří internovaní raději zvolili variantu úschovy. Většinou to byli známí nebo sousedé, kteří se o majetek v době jejich nepřítomnosti měli starat, ale ani tento způsob nebyl šťastně zvolený. Velmi často byli Japanoameričané podvedeni či se „správci“ nedokázali o svěřený majetek vhodně postarat, takže po válce se lidé vraceli zpět do vyrabovaných domovů. Značnou daň si vybral i vandalismus a krádeže, ke kterým docházelo prakticky na celém západním pobřeží.⁵⁸

Možnou alternativou nabízenou i skrze plakáty s instrukcemi k relokaci bylo uskladnění na vlastní nebezpečí v některém z vládních úložných prostor. Nedůvěra Japanoameričanů v bezpečnost této možnosti vedla k velmi nízkému počtu uskladněného majetku. Pouze 10 % internovaných svěřilo vybavení svých domácností do rukou úřadů.⁵⁹ Minimální popularitu tohoto druhu zabezpečení majetku po dobu internace lze spatřovat v nedůvěře ve federální instituce. Proklamované uskladnění „na vlastní nebezpečí“ nevzbuzovalo příliš důvěry a u automobilů bylo zájemci jasně

⁵⁷ Parlamentní volená komise vyšetřující národní obrannou migraci (*House Select Committee Investigating National Defense Migration*) nebo také „Tolanova komise“ vyslýchala Japanoameričany v období po přijetí EO. 9066 až do jejich internace. Jejím úkolem bylo doporučit další postup v otázce Japanoameričanů. Závěrečnou zprávu ale komise nedokázala vydat do počátku internace, takže neovlivnila rozhodnutí o uvěznění Japanoameričanů. Richard L. Miller, „Confiscations From Japanese-Americans During World War II“, *Forfeiture Endangers American Rights*, 11. června 2001, <http://www.fear.org/RMillerJ-A.html> (staženo 11. 5. 2014).

⁵⁸ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 122.

⁵⁹ James H. Rowe, interview vedla Amelia Fry.

řečeno, že v případě potřeby si úřady vyhrazují právo takové dopravní prostředky zabavit pro válečné účely.⁶⁰

Největší ztráty na majetku Japanoameričanů zapříčinil prodej pod cenou. Přibližně 50 % ztrát na majetku lze přičíst prodeji za nevýhodných podmínek. Umístění do vládních skladů oproti tomu představovalo asi 8% ztráty. Škoda na majetku opuštěném (tedy neprodaném) tvořila necelých 15 %. Zbýlých přibližně 25 % majetkových ztrát tvoří vandalismus, krádeže a jiné nezákonné počínání.⁶¹ Z těchto čísel je jasné, že prodej pod cenou byl nejvýznamnějším důvodem japanoamerických ztrát před internací. Při srovnání s druhou, často preferovanou možností zaopatření majetku, tedy jeho zabezpečení a opuštění se může zdát, že se jednalo o rozumnější volbu. Je ovšem nutné mít na paměti, že prodej movitostí i nemovitostí si zvolila velká většina Japanoameričanů, jen minimum z nich se rozhodlo vsadit vše na jednu kartu a majetek se pokusit zabezpečit a doufat, že válku takto přečká.⁶² Bohužel tři roky internace poskytly až příliš dlouhou dobu pro krádeže a vandalismus, a tak bývaly konečné ztráty rodin, které majetek neprodaly, v konečném zúčtování vyšší.

Jak se ukázalo v průběhu relokace, byla nedůvěra Japanoameričanů ve federální instituce v majetkových otázkách opodstatněná. Vybavení domácností mohlo být uskladněno a výdělečné nemovitosti (farmy, dílny,...) byly převedeny pod některou z federálních agentur. Zpočátku spravovala velkou část majetku Federální rezervní banka (*Federal Reserve Bank, FRB*), pod FRB spadaly povětšinou živnosti jako obchody či hotely. Zemědělské usedlosti byly převedeny pod správu „Agentury pro farmářskou bezpečnost“ (*Farm Security Agency, FSA*). Jak se s odstupem času ukázalo, úřady byly značně nepřipravené. Broon & Riemerová uvádějí že, k největším škodám ze

⁶⁰ Riemer a Broon, *Removal and Return*, 129.

⁶¹ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 34.

⁶² James H. Rowe, interview vedla Amelia Fry.

strany úřadů došlo v lednu, únoru a březnu 1942, tedy pod správou FRB a FSA.⁶³ Příčinu lze hledat v nejednotném přístupu dvou na sobě nezávislých agentur a takřka chybějícímu plánu správy. Velmi prospěšným se tak ukázal srpen 1942, kdy bylo dosavadní provizorium ukončeno a majetek převeden pod *War Relocation Authority*. WRA se starala po dobu internace o zabavený či svěřený majetek. Většinou byly prostory pronajaty a takto pokud možno udržovány v chodu pro podporu válečného úsilí USA.

Tabulka č. 4

Ztráty zapříčiněné internací (rodina)

Obor činnosti	Domácnost^a	Majetek^b	Příjem (1941)^c	Celkem
Zemědělství	1 147 \$	5 930 \$	7 500 \$	13 960 \$
Podnikání	714 \$	3 555 \$	7 700 \$	12 810 \$
Zaměstnanci	1 000 \$	1 000 \$	6 182 \$	7 350 \$
Všechny obory	975 \$	2 970 \$	6 925 \$	9 870 \$

^a Označuje škody na vybavení domácnosti (vybavení nespjaté s podnikáním).

^b Označuje škody na majetku movité i nemovitém (vybavení potřebné pro podnikání).

^c Ztráta příjmu je vyjádřena průměrných příjmem roku 1941 a vynásobena počtem let strávených v internaci (3 roky).

Zdroj: Broon a Riemer, *Removal and Return*, 142.

V tabulce č. 4 jsou zaznamenány ztráty rodin zapříčiněné internací. Průměrná částka na rodinu (3–4 členové) se vyšplhala na téměř 10 000 USD. Největší podíl na výsledné částce tvoří ztráty z příjmu, následovány škodami na majetku. V přepočtu na jednoho člena rodiny (nad 18 let) pak částka, o kterou byli Japanoameričané připraveni, tvoří 3 750 USD. Poměrně největší ztráty zaznamenali zemědělci a podnikatelé. Ztráty

⁶³ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 130.

příjmu jsou u těchto dvou skupin téměř totožné. Rozdíl je znatelný ve ztrátách majetkových, kde škody zemědělců jsou o cca 35 % vyšší než u podnikatelů. Z těchto hodnot můžeme usuzovat, že potřeba vybavení a kapitálu byla u zemědělské usedlosti v průměru vyšší než u obchodu či ubytovacího zařízení. Po ukončení internace se tento nepoměr promítl do schopnosti Japanoameričanů vrátit se opět k zemědělství, kde na rozdíl od jiných druhů samostatně výdělečné činnosti zaznamenala komunita značný propad.

4.2 Ústup od zemědělství

Po opuštění internačních táborů se Japanoameričané začali opět zařazovat do občanské společnosti, ale ne všichni se vrátili na západní pobřeží. Někteří, znechuceni přístupem vlády Spojených států zvolili návrat do Japonska, jednalo se však o malý segment navrátilivších. V největším počtu putovali lidé do Chicaga, San Francisca a Los Angeles. Prvním z jasně viditelných následků internace byl přesun do ostatních částí USA. Na západní pobřeží se vrátila necelá polovina Japanoameričanů (45,5 %), zatímco do zbytku Spojených států po opuštění táborů přesídlilo 50,5 % internovaných.⁶⁴ Příčinu tohoto přesunu můžeme hledat v několika faktorech. Nejzřejmějším byla špatná zkušenost z předválečného západního pobřeží, nárůst antijapanismu a nepřátelská nálada ve společnosti byly patrné již před internací. Takové nálady byly posíleny i válečnou zkušeností a obava z přijetí v bývalé domovině donutila mnoho Japanoameričanů hledat štěstí jinde.

Určitý vliv měla dlouhodobá politika vlády spočívající ve snaze rozbít původní centra japanoamerické populace a rozmístit je po celém území Spojených států. Po celou dobu relokace byli prověřeni jedinci propouštěni z táborů a postupně zařazováni do společnosti. Úřady rozmísťovaly Japanoameričany pokud možno po co největším

⁶⁴ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 38.

území, čímž se snažily předejít předválečné situaci a odstranit domnělou bezpečnostní hrozbu. Jelikož povětšinou nebylo praktikováno propouštění celých rodin za prací během internace, po jejím ukončení směřoval zbytek příbuzných za předčasně propuštěnými členy rodiny do nových center, čímž došlo k rozbití hegemonie západního pobřeží v počtu japonskoamerické populace.

Tabulka č. 5

Zastoupení Japonskoameričanů v různých profesích/oborech 1940–1970.^a

Profese ^b	1940	1950	1960	1970
Úředníci	26 %	22 %	45 %	51,5 %
Dělníci	17 %	46 %	30 %	39 %
Zemědělci	56 %	32 %	23,5 %	9,5 %

^a Data pochází z cenzů Úřadu pro sčítání lidu Spojených států (US Bureau of Census).

^b Rozdělení na pouhé tři skupiny profesí je zjednodušující, ale průkazné. Skupina úředníků je volným překladem anglického originálu *white-collar*. Zahrnuje profese, které primárně nepracují manuálně, mimo zemědělství. *Blue-collar* v anglickém originále představuje skupina dělníků, definovaná manuální prací mimo zemědělství.

Zdroj: Aimee Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees“, *University of Houston*, červen 2004, http://www.uh.edu/~achin/research/chin_japanese_internment.pdf (staženo 11. 5. 2014).

Zemědělství bylo před válečnými událostmi dominantním oborem činnosti Japonskoameričanů, po propuštění z internačních táborů se farmářům nepodařilo tuto hegemonii obnovit. Údaje z tabulky č. 4 ukazují, že škody na majetku Japonskoameričanů věnujících se farmaření byly v porovnání s ostatními profesemi největší. Právě ztráta zapříčiněná relokací do táborů byla největší překážkou návratu k předválečné úrovni zemědělství. Pro založení farmy a její uvedení na trh bylo potřeba značného množství

kapitálu. Ten se podařilo japonským imigrantům na počátku 20. století nashromáždit až po letech práce na pozici zemědělských dělníků. Ze skromných začátků se Issei vypracovali na prosperující podnikatele, jak podotýkají Broon a Riemerová, před válkou dosáhli vrcholu svého ekonomického postavení.⁶⁵ Po ztrátě těžce nabytého hospodářství tak lidé stojící před volbou nového pokusu o založení farmy nebo odchodu do jiné profese mnohdy zvolili možnost druhou.

Ve výčtu ztrát zemědělců nejsou zohledněny další faktory, které by v případě jiného scénáře (bez internace) vedly k větší dominanci farmaření před jinými profesemi. Raná fáze internace (přesun do relokačních center) se odehrála na jaře a počátku léta 1942, tedy v období předcházející sklizni toho roku. Po odstranění Japanoameričanů z pobřeží se tak prakticky celá úroda dostala do rukou bílým farmářům, kteří si pronajali půdu po svých konkurentech. Pokud by se v roce 1942 podařilo farmářům sklídit a prodat úrodu, mohl být návrat k zemědělství pravděpodobnější s přihlédnutím na důležitost sklizně pro příjem farem.

Japanoameričané byli zvláště důležití v meziválečném kalifornském zemědělství, kde pěstovali více než 40 % zelinářské a ovocnářské produkce. Jejich odchod se proto projevil i na kondici ekonomiky. Internace zapříčinila zvednutí cen komodit o více než 50 % ročně, což se týkalo i produktů pěstovaných na japanoamerických farmách (zejména zelenina a ovoce).⁶⁶ Opuštěné farmy byly rychle pronajaty majoritním bílým zemědělcům, kteří převzali produkci, ale zpočátku se jim nedařilo dosahovat kvality japanoamerického pěstitelství. Schopnosti intenzivně obdělávat menší pole, které zapříčinily vzrůst japanoamerického zemědělství byly bílým

⁶⁵ Podle Broon a Riemerové měla na úspěchu japanoamerických farmářů velkou zásluhu neplacená práce rodinných příslušníků, bez které by se nedokázali prosadit oproti ostatní konkurenci. Nedostatek kapitálu byl kompenzován využitím rodinné práce, která ušetřila dostatek zdrojů pro rozvoj farem. Broon a Riemer, *Removal and Return*, 31.

⁶⁶ Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 15.

farmářům vzdálené. Kalifornské zemědělství, založené na pěstování obilovin, fungovalo na extenzivním charakteru, navíc se po převzetí statků projevila potřeba levné práce, kterou v janoamerické případě zajišťovala rodina.⁶⁷ Právě tento faktor stál za úspěchem Janoameričanů v místech, kde jiní selhávali. Prosperita malých farem byla zajišťována díky rodinné práci zdarma, příchodem placených dělníků se zvýšila i hodnota produkce, což nakonec vedlo až k 50% ročnímu růstu cen komodit na těchto farmách pěstovaných.

Tabulka č. 5 mapuje vývoj zastoupení Janoameričanů ve třech profesních skupinách – dělníci, úředníci a zemědělci. Zatímco v roce 1940 56 % Janoameričanů pracovalo v zemědělství, v roce 1950 klesl jejich počet na 32 % a dále pokračoval ve klesající tendenci. Naopak nárůst oproti roku 1940 zaznamenal úřednický sektor, kde podíl zaměstnaných vzrostl z 26 % na 51,5 % v roce 1970. Na rozdíl od zemědělství se dva zbylé sledované sektory nevyvíjely podle jednotného schématu. Ač oproti roku 1940 dělnický sektor v roce 1970 vzrostl o 22 %, nebyl tento nárůst symetrický, podobně jako u úřednických profesí.

4.3 Smluvní zahradničení

Dělnické profese se staly dominantním oborem, ve kterém Janoameričané bezprostředně po internaci pracovali. Tento přesun byl zapříčiněn částečně díky vlivu internace samotné, tak i obecných poválečných trendů. Poválečná Amerika zažívala další období urbanismu a postupný přesun lidí do měst, rozrůstání městských čtvrtí a zejména čtvrtí s rodinnými domy. Nedostatek kapitálu po propuštění z koncentračních táborů donutil Janoameričany hledat jiný druh profesí, který nevyžadoval přespříliš pracovních zkušeností a nízké počáteční investice. Mnoho bývalých farmářů, především mladých Nisei, tak začalo pracovat jako smluvní zahradníci (*contract gardeners*). Tento

⁶⁷ Extenzivní způsob zemědělství je založen na obdělávání velkých ploch půdy. Intenzivní zemědělství se orientuje na větší využití menšího množství půdy.

způsob obživy se stal velmi významnou součástí za války internovaných Japanoameričanů. Kromě smluvního zahradnictví nacházeli Japanoameričané uplatnění v jiných dělnických profesích, jako stavební dělníci či zaměstnanci továren. Větší preference dělnického sektoru v poválečném období převažovala u bývalých zemědělských pracovníků, kteří neměli dostatek pracovních zkušeností či kompetentní vzdělání a na přechodné období tak volili lehce dostupný, ale zároveň výdělečný dělnický sektor.

Opadnutí zaměstnanosti v dělnických profesích lze vysvětlit ne zcela průkaznou vypovídající hodnotou měření roku 1950. Je potřeba mít stále na paměti, že v roce 1950 se Japanoameričané stále potýkali s přímými následky internace, tedy snahou zajistit si živobytí, bydlení a navrátit se do předválečné životní úrovně. Značná část Japanoameričanů vstoupivších do dělnických profesí se později přesunula do jiných odvětví po zajištění bezprostřední životní situace. Cílem většiny mladé japanoamerické populace (Nisei, Sansei) byl práce úřednická (*white-collar*).⁶⁸ Pokles z 26 % v roce 1940 na 22 % v roce 1950 v úřednických profesích přímo souvisí s přechodnou dominancí dělnických profesí. Další sčítání lidu již dokumentuje značný nárůst počtu Japanoameričanů v úřednických profesích.

Jak bylo již zmíněno, poválečný vývoj a obecné urbanizační trendy vedly k odchodu velkého množství Japanoameričanů do dělnických profesí, kde převažoval obor smluvního zahradničení (*contract gardening*). Tento způsob obživy spočíval v péči o zahradu (povětšinou bílých) obyvatel větších amerických měst několikrát v týdnu za smluvenou částku.⁶⁹ Mezi Japanoameričany je možné sledovat tento fenomén už od 20. let 20. století, tedy v éře hojnosti po první světové válce, ve které vznikala první

⁶⁸ Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 27.

⁶⁹ Povětšinou se jednalo o 10–30 USD na měsíc, podle velikosti pozemku či schopnostech zahradníka. Jiobu, „Ethnic Hegemony and the Japanese of California“, 369.

„idylická“ předměstí a sousedství s rodinnými domy, z nichž ke každému náležela i vlastní zahrada. Přítomnost Japanoameričanů v odvětví smluvního zahradnictví zapříčinila nejen příležitost, ale také určitá predispozice spojená s oblastí jejich původní imigrace. Jelikož většina imigrantů dorazila do kontinentálních Spojených států z jihozápadních oblastí Japonska či z Havaje, těžila tím z podobnosti podnebí, které zejména v Kalifornii takřka odpovídalo těmto oblastem. Jako tomu bylo ve všech ostatních pracovních odvětvích, i zde spolu Japanoameričané úzce spolupracovali a zejména propojení smluvních zahradníků a školkařů vytvářelo oboustranně prospěšnou závislost.

Po internaci se někteří Japanoameričané vraceli zpět ke smluvnímu zahradničení a jejich pověst vybudovaná v předválečných letech pomohla dalším členům komunity ke snazšímu vstupu do této profese. Poválečnou oblíbenost zahradničení mezi Japanoameričany lze spatřovat i v nízkých nákladech nutných k ustavení vlastní živnosti. Pověstinou stačilo několik set dolarů na nákup staršího pickupu a zahradnického náčiní. Obecně platilo přesvědčení, že Japanoameričané mají skvělé zahradnické nadání dané i úspěchem jejich intenzivního zemědělství v předválečných letech. S příchodem nových, často nezkušených, zahradníků docházelo ke snižování této pověsti, což se zejména projevilo na platovém ohodnocení a značných rozdílech ve výdělku.

Smluvní zahradničení po internaci nabídlo rehabilitovaným Japanoameričanům možnost snadněji se zařadit do pracovního procesu, ale podobně jako dříve zemědělství se stávalo dočasnou profesí, která zejména mladým Nisei a Sansei sloužila jako odrazový můstek k dalším povoláním. Přesto se z tabulky č. 5 dozvídáme, že oproti roku 1960 v roce 1970 vzrostl počet dělníků o 9 %. Ač už nebyly válečné zážitky

přímou motivací k životu spojeného se zahradničením, další boom urbanizace vedl k opětovnému nárůstu počtu Japanoameričanů v tomto odvětví.

4.4 Příjem

Platové ohodnocení Japanoameričanů se od počátku jejich i migrace pohybovalo pod obecným kalifornským průměrem. V roce 1941 byla průměrná hodnota platu v Kalifornii stanovena na 1 013 USD a v roce 1946 1 663 USD.⁷⁰ Broon a Riemerová tvrdí, že plat Japanoameričanů se v roce 1941 pohyboval ve dvou třetinách kalifornského a méně než polovině kalifornského v roce 1946.⁷¹ Ač nominálně plat Japanoameričanů vzrostl, došlo k jeho celkovému snížení v porovnání se zbytkem kalifornské populace. Při pohledu na průměrný příjem ve Spojených státech obecně lze sledovat podobný trend. V roce 1941 činil průměrný příjem v USA 717 USD, tedy hodnotu, které Japanoameričané téměř dosahovali (675 USD). Zatímco se ve Spojených státech v roce 1946 příjem zvedl na 1 254 USD, tedy o 43 % oproti roku 1941, u Japanoameričanů sledujeme nárůst příjmu o 19 %.⁷² Z dostupných hodnot vidíme poloviční tempo růstu příjmu u Japanoameričanů oproti zbytku americké populace a podobně tak i v Kalifornii, kde nárůst činil 39 %.

Z výše zmíněných hodnot vyplývá zvýšení platového ohodnocení Japanoameričanů po ukončení internace, které bylo zapříčiněno celkovým trendem růstu příjmu ve Spojených státech. Aimee Chin navíc podotýká, že velký podíl na růst příjmu

⁷⁰ Rok 1941 byl pro srovnání vybrán, jelikož se jednalo o poslední možný předinternační statisticky změřený údaj o příjmu Japanoameričanů. Rok 1946 byl zvolen z hlediska nedostatku relevantní pointernačních dat o příjmu Japanoameričanů. Příjem na hlavu (*Real Per Capita Personal Income*). U.S. Bureau of Economic Analysis, Annual Personal Income from the 1950s, California and U.S., *California Department of Finance online*, http://www.dof.ca.gov/html/fs_data/latestecondata/FS_Income.htm (staženo 11. 5. 2014).

⁷¹ Podle Broon a Riemerové by tak příjem v roce 1941 byl 675 USD a v roce 1946 832 USD. Broon a Riemer, *Removal and Return*, 62.

⁷² U.S. Bureau of Economic Analysis, Annual Personal Income from the 1950s.

měla i vysoká míra inflace, v té době dosahující míry 25 %.⁷³ Rozdílná rychlost růstu příjmů byla podle způsobena Broona a Riemerové obdobím vysoké nezaměstnanosti mezi Japanoameričany po návratu z táborů, kdy se velká část komunity setkala s několikátýdenní nezaměstnaností.

Hlavním faktorem stojícím za snížením příjmů je ovšem internace, po jejíž dobu byli Japanoameričané vyřazeni z pracovního trhu a pobírali minimální mzdu čítající mezi 12–19 USD měsíčně přilepšenou o 2–5 USD kapesného. Pobyt v internačních táborech měl za následek ztrátu tří let potenciálních pracovních zkušeností. Je sice pravda, že v táborech prakticky veškeré činnosti zastávali sami internovaní, ale rozsah pracovních pozic nebyl zdaleka tak rozmanitý jako na „volném“ pracovním trhu. Nemožnost získat pracovní zkušenost v preferovaném oboru tak byla jedním z faktorů, který přispěl pozdějšímu snížení výdělku Japanoameričanů.

Ač měl pobyt v táborech zřejmý negativní efekt v podobě pozdějších platových podmínek, nelze jej vnímat pouze jednostrannou optikou. Internace přinesla mnoha Japanoameričanům možnosti dostat se po propuštění z relokačních oblastí od oborů činnosti, které jim byly před válkou nedostupné. V táborech mohli využít možnosti výuky angličtiny (spíše vhodné pro Issei), práce v kancelářských profesích, táborových školách, nemocnicích a všemožných kurzech. Tyto programy zvýšily možnost opětovného zařazení na pracovní trh a podpořily tak poválečnou diverzifikaci v zaměstnanosti Japanoameričanů.

Nepřímo ovlivnili poválečný náhled na Japanoameričany i vojáci ze 100. pěchotní a 442. bojové jednotky, kteří svou statečností na bitevním poli a vysokými ztrátami přispěli k proměně veřejného mínění na loajalitu Japanoameričanů. Zejména se to týkalo Nisei, kteří sice prošli americkým vzdělávacím systémem, a

⁷³ Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 24.

pohybovali se mnohdy nad obecnou úrovní vzdělanosti ve Spojených státech, přesto většina z nich byla nucena působit v profesích, které neodpovídaly jejich vzdělání.⁷⁴ Po vystudování mnohdy pracovali na farmách či obchodech svých rodičů, jelikož jiné kariérní sektory jim byly zapovězené, nejčastěji z rasových důvodů. Loajalita členů komunity bojujících v armádě, stoicismus a bezproblémovost, se kterou Japanoameričané přijímali internaci, společné s táborovými rekvalifikačními programy velmi pomohla poválečnému směřování Nisei, kterým se tak otevřela možnost začít kariéru v nových odvětvích. Zejména se jednalo o úřednické profese, ve kterých se mladí Japanoameričané po internaci snažili povětšinou uchytit. Celkový ústup antijapanismu po válce přispěl větší pracovní diverzifikaci Japanoameričanů.⁷⁵

Na vzestupu úřednických (*white-collar*) profesí mezi Japanoameričany po válce mají značný vliv předválečné ztráty zemědělské půdy a majetku obecně. Před internací očekávali rodiče (Issei) od svých dětí pokračování rodinného podniku a vzhledem k tradiční konfuciánské úctě k rodičům, která byla stále mezi Japanoameričany přítomna, by byla dráha mnoha Nisei předem určená. Díky velkým ztrátám majetku se stal návrat především k zemědělským oborům značně obtížným a ztráta vlastního podnikání dovolila Nisei a Sansei hledat zaměstnání jinde, nejčastěji právě v úřednických nebo dělnických profesích.⁷⁶

Studie Aimee Chin o dlouhodobých následcích internace přišla s tvrzením, že její vliv na platy Japanoameričanů bylo možné sledovat 25 let po jejich relokaci. Roční výdělek mužů byl o 9–13 % (1 000–1 400 USD) nižší než u zbytku populace.⁷⁷ Tento úbytek může být vysvětlen kombinací faktorů, které přispěly k rozdílnému charakteru

⁷⁴ V průměru absolvovali kalifornští Nisei 12,2 let školní výuky zatímco průměr v Kalifornii byl 9,9 let a v celých Spojených státech 8,6 let. Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 44.

⁷⁵ Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 18.

⁷⁶ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 31.

⁷⁷ Údaje jsou srovnávány na datech z roku 1969. Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 15.

předválečných a poválečných Japanoameričanů. Internace se svými vysokými ztrátami na majetku i příjmu, osobními traumaty a fragmentací komunity způsobila dlouhodobé poškození příjmů svých obětí.

Závěr

Internace Japanoameričanů za druhé světové války s sebou přinesla značné změny v socioekonomickém postavení komunity. První japonští přistěhovalci se po skromných začátcích dokázali uchytit zejména v drobném farmaření, které se stalo jejich charakteristickým rysem na pacifickém pobřeží. Přímým efektem internace byla ztráta rozlohy zemědělské půdy vlastněné Japanoameričany na úroveň čtvrtiny předválečného stavu a znatelný přesun od farmaření k jiným, zejména úřednickým profesím, ale také k unikátnímu fenoménu smluvního zahradničení.⁷⁸ Bližší příčinu lze hledat ve značných ztrátách na majetku po rychlém odprodeji bezprostředně před relokací a v absenci předválečného příjmu díky pobytu v koncentračních táborech. Celková proměna Spojených států po zkušenosti válečného konfliktu dovolila díky ústupu antijapanismu větší možnosti pracovní diverzifikace, ale také dala možnost k přesunu do jiných oblastí než na území pacifického pobřeží (Chicago).

Rozhodnutí o internaci Japanoameričanů bylo přijato v náladě všeobecné válečné hysterie, kterou jen podpořila dlouho zakořeněná rasová nedůvěra. V největší míře internace uškodila japanoamerickému zemědělství. Už v meziválečném období vzbuzovala prosperita japanoamerického drobného farmaření závist v očích bílých farmářů. Farmářské, nativistické a exkluzionistické spolky se nemalou měrou zasloužily o udržování rasové nedůvěry ve společnosti a přímou motivací zejména těch, kteří byli

⁷⁸ Broon a Riemer, *Removal and Return*, 107.

spojení s bílými farmáři, byla snaha vyhnat Japanoameričany z amerického pobřeží.⁷⁹ Je otázkou do jaké míry stojí za rozhodnutím o internaci bílá (farmářská) lobby, která mohla být přímo napojená na vlivné senátory či kongresmany.⁸⁰ Tato otázka by mohla být velmi přínosná z hlediska dalšího výzkumu.

Faktem ovšem je, že tlak antijapanistických spolků byl přítomný a internací dosáhl svého dlouhodobého cíle. Překotný odchod Japanoameričanů z farem do táborů neuškodil pouze jim, ale také celému kalifornskému hospodářství. Ze dne na den bylo přesunuto téměř 120 000 osob, z nichž přibližně polovina byla pracovně aktivní. Jejich absence se projevila na cenách potravin a snížení počtu poskytovaných služeb, ale také na celkové hospodářské síle pacifických států, zejména v Kalifornii. Navíc federální kasa utrpěla díky značné nákladnosti celé internační procedury.

Kromě socioekonomických efektů internace přinesla proměny v politické angažovanosti Japanoameričanů spojené především se snahou o kompenzaci léta v internaci. Hnutí snažící za nápravu křivd (*Japanese American Redress Movement*) je nejvýznamnějším proudem občanské společnosti. V čele hnutí byli přítomni zejména vůdčí osobnosti Japanoamerické občanské ligy (*Japanese American Citizens League*, JACL) a zástupců Unie občanských svobod (*American Civil Liberties Union*, ACLU). Díky loajalitě, kterou Japanoameričané prokazovali po dobu internace, i díky zásluhám jejich bojových jednotek byl už v roce 1948 přijat zákon o náhradě škod evakuovaným (*Evacuation Claims Act*). Zákon ovšem dostatečně nepokryl rozsáhlé škody zapříčiněné internací, ani skrze něj nebyla samotná akce odsouzena.⁸¹

⁷⁹ Například Společní farmáři (*Associated Farmers*) nebo Asociace pěstitelů a vývozců zeleniny (*Grower-Shipper Vegetable Association*). Roger Daniels, *The Politics of Prejudice*, 29.

⁸⁰ Například kongresman Clearence Lea nebo Leland Ford. Robinson, *By the Order of the President*, 92.

⁸¹ Hlavní potíží zákona byla nutnost doložit ztracený majetek fakturami či účty. Málodko z internovaných byl ovšem schopen tyto dokumenty předložit a většinou proto byla nabídnuta kompenzace v hodnotě 75 % žádané náhrady či 2 500 USD. Díky tomu byla většina náhrad nedostatečná. Další obtíží zákona byla vleklost vyplacení kompenzace, která byla ukončena až v roce 1956. Alice Yang, „Redress movement“, *Densho Encyclopedia*, http://encyclopedia.densho.org/Redress_movement/ (staženo 11. 5. 2014).

Snahy o nápravu křivd internace pokračovaly až do počátku 80. let, kdy se po vydání zprávy Komise válečného přemístění a uvěznění občanů (*Personal Justice Denied*) podařilo japonskoamerickým kongresmanům a občanským skupinám podařilo zajistit vydání zákona o občanských svobodách (*Civil Liberties Act*) 10. srpna 1988. Každému z 82 219 žijících internovaných bylo vyplaceno 20 000 USD společně s omluvným dopisem podepsaným prezidentem Georgem H. W. Bushem.⁸² O vhodné výši kompenzace polemizuje Aimee Chin. Podle ní byly pouhé ztráty na příjmu vyšší než 31 000 USD.⁸³ Do této hodnoty nezapočítává ztrátu na majetku, která by pravděpodobně výslednou částku podstatně zvýšila, ale také opomíjí již vyplacené náhrady z roku 1948.

Přijetím *Civil Liberties Act* se Japanoameričanům dostalo oficiální omluvy americké vlády a politika internace byla formálně odsouzena. Během dlouhého boje o nápravu křivd docílili Japanoameričané možnosti zisku občanství pro Issei (McCarran-Walter Act, 1952), ale také zrušení EO. 9066 v roce 1976 prezidentem Fordem.

„Celkově, nebyl EO. 9066 ospravedlněn vojenskou nezbytností a rozhodnutí, která jej následovala – vyhoštění, uvěznění, ukončení uvěznění a ukončení vyhoštění – nebyly založeny na vojenských úvahách. Široké historické důvody, které formovaly tato rozhodnutí, byly rasová předpojatost, válečná hysterie a selhání politického vedení. Rozšířená ignorance Američanů s japonským původem přispěla k politice přijaté ve spěchu a vykonané v atmosféře strachu a zloby vůči Japonsku. Hluboká osobní nespravedlnost byla učiněna americkým občanům a cizincům japonského původu, kteří byli bez přezkoumání a pádných důkazů vyhoštění, přesunutí a uvěznění Spojenými státy během druhé světové války.“⁸⁴

⁸² Celková hodnota kompenzace se vyšplhala na 1,6 miliardy USD a její vyplácení bylo ukončeno v únoru 1999. U.S. Department of Justice, Ten Year Program To Compensate Japanese Americans Interned During World War II Closes Its Doors, *Department of Justice online*, <http://www.justice.gov/opa/pr/1999/February/059cr.htm> (staženo 11. 5. 2014).

⁸³ Chin, „Long-Run Labor Market Effects of Japanese American Internment During World War II on Working-Age Male Internees, 24.

⁸⁴ Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied*, 459.

Summary

The Japanese American internment caused serious changes in the socioeconomic standing of the community. The first Japanese immigrants managed to get to an important position in the small farming business, which also became a characteristic symbol of theirs in the Pacific States area of the US. The loss of agricultural land was one of the direct effects of the internment. The post-internment Japanese American farmers held only a quarter of land they possessed before the entry of the United States into conflict with Japan. Therefore the people, disposed of their land, moved to other professions – primarily white-collar work and contract gardening. The incarceration triggered this movement through the loss private property of internees after the rapid sell-out before the relocation to concentration camps. The other reason was the loss of wage due to more than three years of captivity. The decline of anti-Japanism caused by the wartime experience of the American people, supported by the well-known bravery of Japanese American soldiers, helped the detainees to start a career in more fields than before the internment. Thanks to the policy of the WRA Japanese Americans could spread all over the USA and ended their “segregation” in the Pacific States.

Apart from socioeconomic effects the incarceration brought more political activity within the community, which was best represented by the Japanese American Redress Movement. The struggle for justice and compensation for the years in internment ended up successful. Even though compensation was provided by the 1948 *Evolution Claims Act*, it did not bring cancelling of the EO. 9066 nor any apology. The long-time struggle for redress resulted in the adoption of *Civil Liberties Act* of 1988 that compensated the surviving internees with \$20 000 check accompanied by a letter of apology signed by George H. W. Bush.

Použitá literatura

Primární prameny

Roosevelt Franklin D., Executive Order No. 9066: Authorizing the Secretary of War to Prescribe Military Areas, 19. února 1942, *Ourdocuments.gov*, <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=false&doc=74&page=transcript> (staženo 11. 5. 2014).

Rowe James H., interview vedla Amelia Fry, *Japanese-American Relocation Reviewed: Volume II, Decision and Exodus, The Earl Warren Oral History Project*, 1. března 1971.

Western Defense Command, Instructions to All Persons of Japanese Ancestry, 24. dubna 1942, *Densho Archive*, <http://archive.densho.org/Resource/popupenlarged.aspx?i=denshopd-p25-00049> (staženo 11. 5. 2014).

U.S. Department of Justice, Ten Year Program To Compensate Japanese Americans Interned During World War II Closes Its Doors, *Department of Justice online*, <http://www.justice.gov/opa/pr/1999/February/059cr.htm> (staženo 11. 5. 2014).

Zpráva Curtise B. Munsona „Japanese on the West Coast“ prezidentovi Franklinu D. Rooseveltovi, 7. listopadu 1942, <http://www.michiweglyn.com/wp-content/uploads/2010/06/Munson-Report.pdf> (staženo 11. 5. 2014).

Sekundární literatura

Bensyl Stacia, „Lives in Print: The Literary Magazine in Japanese American Internment Camps, *Japan Studies Association Journal* 2010, č. 8: 84-100.

Broon Leonard a Riemer Ruth, *Removal and Return: The Socio-Economic Effects of the War on Japanese Americans* (Los Angeles: University of California Press, 1949).

Burton Jeffery F., *Confinement and Ethnicity: An Overview of World War II Japanese American Relocation Sites* (Seattle: University of Washington Press, 2002).

Commission on Wartime Relocation and Internment of Civilians, *Personal Justice Denied* (Seattle: University of Washington Press, 1996).

Daniels Roger, *Concentration Camps, North America: Japanese in the United States and Canada during World War II* (Malabar: Robert E. Krieger Publishing Co., 1981).

Daniels Roger, *The Politics of Prejudice: The Anti-Japanese Movement in California and the Struggle for Japanese Exclusion* (Los Angeles: University of California Press, 1977).

Dickerson James L., *Inside America's Concentration Camps* (Chicago: Lawrence Hill Books, 2010).

Jiobu Robert M., „Ethnic Hegemony and the Japanese of California“, *American Sociological Review* 53, č. 3 (červen 1988): 353-367.

Kennedy David M., *Freedom from Fear: The American People in Depression and War, 1929-1945* (Oxford: Oxford University Press, 1999).

Luňák Petr a Pečenka Marek, *Encyklopedie moderní historie* (Praha: Libri, 2009).

Opatrný Josef a Raková Svatava, *USA* (Praha: Libri, 2003).

Parks Kimberley R., „Revisiting Manzanar: A History of Japanese American Internment Camps as Presented in Selected Federal Government Documents, 1941-2002, *Journal of Government Information* 2004 , č. 30: 575-593.

Robinson Greg, *By Order of the President: FDR and the Internment of Japanese Americans* (Cambridge: Harvard University Press, 2001).

Suzuki Masao, „Important or Impotent? Taking Another Look at the 1920 California Alien Land Law“, *The Journal of Economic History* 64, č. 1 (březen 2004): 125-143.

Takaki Ronald: *Strangers from a Different Shore: A History of Asian Americans* (Boston: Little Brown, 1998), 379-405.

Zdroje dostupné online

Miller Richard L., „Confiscations From Japanese-Americans During World War II“, *Forfeiture Endangers American Rights*, 11. června 2001, <http://www.fear.org/RMillerJA.html> (staženo 11. 5. 2014).

Nakamura Kelli Y. , „Picture Brides“, *Densho Encyclopedia*, http://encyclopedia.densho.org/Picture_brides/ (staženo 11. 5. 2014).

U.S. Bureau of Economic Analysis, Annual Personal Income from the 1950s, California and U.S., *California Department of Finance online*, http://www.dof.ca.gov/html/fs_data/latestcondata/FS_Income.htm (staženo 11. 5. 2014).

Yang Alice , „Redress movement“, *Densho Encyclopedia*, http://encyclopedia.densho.org/Redress_movement/ (staženo 11. 5. 2014).